

Preventivně výchovné programy zaměřené na drogovou prevenci a prevenci kriminality v Olomouci

Zuzana Švrčková

Bakalářská práce
2022

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení
Ústav ochrany obyvatelstva

Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Zuzana Švrčková**
Osobní číslo: **L19364**
Studijní program: **B2825 Ochrana obyvatelstva**
Studijní obor: **Ochrana obyvatelstva**
Forma studia: **Kombinovaná**
Téma práce: **Preventivně výchovné programy zaměřené na drogovou prevenci a prevenci kriminality v Olomouci**

Zásady pro vypracování

1. Na základě dostupných zdrojů vypracujte teoretické poznatky a formulujte teoretická východiska k danému tématu.
2. Analyzujte druhy drogové prevence a prevence kriminality v Olomouci.
3. Proveďte dotazníkové šetření a analyzujte získaná data.
4. Na základě analýzy výsledků zhodnoňte stav prevence a navrhněte vlastní opatření ke zlepšení současného stavu v dané problematice.

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

1. ZÁMEK, David. *Prevence kriminality*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-057-8.
2. MAHDALÍČKOVÁ, Jana. *Zákon o návykových látkách*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. ISBN 978-80-7552-617-5.
3. MATOUŠEK, Oldřich a MATOUŠKOVÁ, Andrea. *Mládež a delikvence: možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*. Vyd. 3., aktualiz. Praha: Porál 2011. 366 s. ISBN 978-80-7367-825-8.

Další odborná literatura dle doporučení vedoucího bakalářské práce.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Ivan Princ**
Ústav ochrany obyvatelstva

Datum zadání bakalářské práce: **1. prosince 2021**

Termín odevzdání bakalářské práce: **13. května 2022**

L.S.

doc. Ing. Zuzana Tučková, Ph.D.
děkanka

prof. Ing. Dušan Vičar, CSc.
ředitel ústavu

V Uherském Hradišti dne 1. prosince 2021

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že:

- bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považuji se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou obsahově totožné.

V Uherském Hradišti, dne: 15. 5. 2022

Jméno a příjmení studenta: Zuzana Švrčková

.....
podpis studenta

ABSTRAKT

V bakalářské práci je řešena problematika preventivně výchovných programů zaměřených na prevenci kriminality a drogovou prevencí v Olomouci. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části jsou popsány obecné základy této problematiky, jakou jsou ochrana obyvatelstva v kontextu prevence kriminality a základní legislativní ukotvení problematiky. Dále je obsahem této práce kriminalita a její prevence, drogy a protidrogová prevence. Praktická část obsahuje stručnou charakteristiku města Olomouce a její demograficko-sociální analýzu, instituce v oblasti prevence kriminality a drogové prevence a krajský plán Olomouckého kraje v oblasti primární prevence. Poslední úsek praktické části je věnován dotazníkovému šetření, které má za cíl zmapovat tuto problematiku v Olomouci a vyvodit návrhy a doporučení na zlepšení současné situace.

Klíčová slova: koncepce ochrany obyvatelstva, drogy, prevence kriminality, preventivně výchovné programy.

ABSTRACT

The bachelor's thesis addresses the issue of preventive education programs focused on crime prevention and drug prevention in Olomouc. The work is divided into theoretical and practical part. The theoretical part describes the general foundations of this issue, such as the protection of the population in the context of crime prevention and the basic legislative anchoring of the issue. It also contains crime and its prevention, drugs and drug prevention. The practical part contains a brief description of the city of Olomouc and its demographic and social analysis, institutions in the field of crime prevention and drug prevention and the regional plan of the Olomouc region in the field of primary prevention. The last section of the practical part is devoted to a questionnaire survey, which aims to map this issue in Olomouc and develop proposals and recommendations to improve the current situation.

Keywords: concepts of population protection, drugs, crime prevention, preventive educational programs.

Velice ráda bych poděkovala mému vedoucímu práce, panu Ing. Ivanovi Princovi za odborné vedení, cenné rady a pomoc při zpracování mé bakalářské práce.

Dále bych chtěla poděkovat mé rodině a přátelům, kteří mi po celou dobu mého studia byli oporou.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	8
I TEORETICKÁ ČÁST	9
1 OCHRANA OBYVATELSTVA V KONTEXTU PREVENCE KRIMINALITY.....	10
2 PRÁVNÍ UKOTVENÍ PROBLEMATIKY	12
3 KRIMINALITA.....	14
4 DROGY	19
4.1 TYPY PROTIDROGOVÉ PREVENCE.....	21
4.2 ZÁKLADNÍ DĚLENÍ DROG	22
5 PREVENTIVNĚ VÝCHOVNÁ ČINNOST	28
II PRAKTICKÁ ČÁST	31
6 MĚSTO OLOMOUC	32
7 DEMOGRAFICKO-SOCIÁLNÍ ANALÝZA.....	33
8 INSTITUCE V OBLASTI PREVENCE KRIMINALITY A KRASJKÝ PLÁN OLOMOUCKÉHO KRAJE	36
9 DOTAŽÍKOVÉ ŠETŘENÍ.....	39
10 ANALÝZA VÝSLEDKŮ DOTAŽNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ A NÁVRH OPATŘENÍ Z NICH VYPLÝVAJÍCÍCH	50
ZÁVĚR	53
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	55
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	58
SEZNAM OBRÁZKŮ	59
SEZNAM TABULEK.....	60
SEZNAM PŘÍLOH.....	61

ÚVOD

Kriminalita a konzumace drog je spojená s lidskou existencí takřka od nepaměti. Touto problematikou je nutné se zabývat, analyzovat ji a předcházet ji. Omezení kriminality je spojeno s větším vynakládáním finančních prostředků do této oblasti a s tím je spojeno upozadování investic a rozvoje společnosti jako celku. V rámci ochrany obyvatelstva slouží k předcházení těmto negativním jevům prevence. Prevence kriminality je nedílnou součástí vládní politiky. V souvislosti s kriminalitou je to prevence kriminality, jejímž cílem je předcházet kriminalitě jako takové, ale i drogové kriminalitě. Součástí prevence je pomoc obětem trestných činů a jejich zařazení do běžného života, náprava pachatele a jeho zařazení do společnosti tak, aby byl prospěšný společnosti a neškodil okolí.

Cíl práce

Cílem práce je na základě analýzy výsledků zhodnotit stav prevence a navrhnout vlastní opatření ke zlepšení současného stavu v dané problematice. Ke splnění hlavního cíle byly stanoveny tyto dílčí cíle. Na základě dostupných zdrojů vypracovat teoretické poznatky a formulovat teoretická východiska k danému tématu. Analyzovat druhy drogové prevence a prevence kriminality v Olomouci. Provést dotazníkové šetření a analyzovat získaná data.

Metody a techniky výzkumu

Studium a analýza dokumentů – tato technika sloužila ke zpracování teoretické i praktické části, kdy pomohla co nejkomplexněji porozumět celé problematice, kterou se tato práce zabývá.

Analýza statistických dat – tato metoda byla využita v praktické části ke zpracování dokumentů a statistik využitých pro demograficko-sociální analýzu obyvatel města Olomouce.

Dotazník – tato metoda byla využita jako klíčová metoda této práce. Dotazníkové šetření posloužilo k získání výsledků obyvatel města Olomouce a k následnému doporučení pro zlepšení současného stavu.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 OCHRANA OBYVATELSTVA V KONTEXTU PREVENCE KRIMINALITY

Česká republika se řadí mezi moderní demokratické země a pro ochranu jednotlivců, skupin či celých komunit, upřednostňuje preventivní přístupy, k čemuž vytváří vhodné systémové, organizační i finanční předpoklady. Prevence kriminality se stává součástí priorit programových prohlášení vlád a strategie prevence kriminality navazuje na strategické dokumenty vlády ČR obecnější povahy. Cíle a strategie vycházejí ze znalostí a zkušeností získaných každoročním vyhodnocením realizovaných preventivních aktivit. Strategie se zaměřuje na efektivní fungování celého systému prevence kriminality ČR, působí v oblastech obecné kriminality, nejzávažnější organizované trestné činnosti, jako je terorismus, organizovaný zločin, hospodářská kriminalita či drogová kriminalita. Rovněž se zabývá oblasti kybernetické kriminality, sexuálního zneužívání a kybernásilí. Jsou zde řešeny obecné přístupy k obětem a pachatelům trestných činů se zvláštním zaměřením na děti. Zvláštní pozornost je věnována bezpečnosti v rizikových lokalitách a obyvatelům žijícím v těchto lokalitách. V kontextu této strategie je rovněž řešena přestupková činnost především proti majetku, veřejnému pořádku, občanskému soužití či pořádku ve státní správě a územní samosprávě. Činnost a opatření rovněž ovlivňuje kriminálně rizikové chování, byť nedosahuje intenzity trestního či přestupkového jednání, ale je rizikové z pohledu kriminogenních faktorů.

Základní východiska pro stanovení strategických cílů a principy prevence kriminality v České republice na léta 2022 až 2027

- Vývoj kriminality (majetková trestná činnost, počet stíhaných osob, počet stíhaných opakovaně trestaných osob, kybernetická kriminalita, mravnostní kriminality),
- zkušenosti z předchozího období (strategie navazuje na dosavadní úspěchy a dobrou praxi),
- teoretická východiska (environmentální kriminologie, teorie rutinních činností),
- prevence kriminality na mezinárodní úrovni,
- vliv pandemie covid-19 na kriminalitu a její prevenci,
- základní principy preventivní politiky.

Strategické cíle prevence kriminality v České republice na léta 2022 až 2027

Tyto cíle vycházejí z prioritních oblastí pro tento účel Republikovým výborem pro prevenci kriminality, těmito oblastmi jsou:

- Podpora a rozvoj systému prevence kriminality v ČR,
- pomoc obětem trestných činů a jejich podpora,
- práce s pachateli trestné činnosti, prevence recidivy,
- komplexní a koordinovaný přístup k bezpečnosti v rizikových lokalitách, práce Policie ČR ve vztahu k menšinám,
- situační prevence kriminality a nové přístupy,
- kriminalita páchaná dětmi a na dětech,
- prevence kybernetické kriminality (Strategie prevence kriminality na léta 2022 až 2027).

2 PRÁVNÍ UKOTVENÍ PROBLEMATIKY

Legislativa související s drogami

Zákon č. 40/2000 Sb. – trestní zákoník – platná právní úprava v současné době nepostihuje samotné užívání drog, neboť se jedná o sebepoškozující jednání toxikomana, a to není kriminalizováno. Avšak s užíváním drog se nabaluje trestná činnost, která je již postihována. Jedná se především o trestnou činnost páchanou jak konzumenty drog, tak lidmi, kteří drogy nekonzumují, ale zneužívají drogovou závislost jiných. Trestní zákon upravuje drogové delikty jako jsou nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek a jedů, ať už se jedná o výrobu, vývoz, dovoz, prodej, přechovávání ve větším než malém množství nebo přechování předmětu či přípravku určeného pro nelegální výrobu obsahující omamnou nebo psychotropní látku nebo jed. Trestného činu šíření toxikomanie se dopouštějí především samotní toxikomani, kteří svádí k zneužívání jiné návykové látky než alkoholu. S drogami souvisejí i trestné činy jako jsou krádeže, podvody, zpronevěry. Tuto činnost páchají především toxikomani za účelem získání drogy (ČESKO, Zákon č. 40/2000 Sb.).

Zákon č. 167/1998 Sb. – zákon o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů – tento zákon upravuje zacházení s návykovými látkami, jejich vývoz a dovoz. Rovněž se zabývá zacházením s přípravky obsahující návykové látky, pěstováním máku, konopí či koky (ČESKO, Zákon č. 167/1998 Sb.).

Zákon č. 272/2013 Sb. – zákon o prekursorech drog – zákon upravuje některé povinnosti podnikajících fyzických a právnických osob a orgánů státní správy, které se zabývají prekursory drog. Stanovuje působnost správních orgánů dle předpisů Evropské unie, provádí kontroly a dodržování povinností a uděluje správní tresty za porušení povinností stanovených předpisy Evropské unie (ČESKO, Zákon č. 272/2013 Sb.).

Vyhláška č. 84/2008 Sb. – Vyhláška o správné lékařské praxi, bližších podmínkách zacházení s léčivými v lékárnách, zdravotnických zařízeních a u dalších provozovatelů a zařízení vydávajících léčivé přípravky (ČESKO, Vyhláška č. 84/2008 Sb.).

Legislativa související s kriminalitou

Zákon č. 40/2000 Sb. – trestní zákoník – v souvislosti s kriminalitou tento zákon bere ve zřetel i druhy kriminality, jako jsou násilná kriminalita (loupeže, vydírání, vraždy, útok na veřejného činitele...), mravnostní kriminalita, jež je rozdělena na sexuální trestné činy a trestné činy spojené s prostitucí.

Dále upravuje majetkovou kriminalitu, která je rozdělena do tří podskupin, a to na obohacovací jednání, poškozující jednání a páchaní jinou osobou. Rovněž řeší i hospodářskou kriminalitu, ve které jsou zahrnuty oblasti trestných činů proti měně a platebním prostředkům, trestné činy daňové, poplatkové a devizové, trestné činy proti závazným pravidlům tržní ekonomiky a oběhu zboží ve styku s cizinou a trestné činy proti průmyslovým právům a proti autorskému právu. Specifickým druhem kriminality je kriminalita organizovaná, ve které jsou řešeny podoblasti korupce státní správy, vydírání, legalizace výnosů z trestné činnosti, prostituce a další (ČESKO, Zákon č. 40/2000 Sb.).

Zákon 273/2008 Sb. – zákon o Policii České republiky – Policie je ozbrojený bezpečnostní sbor, jehož úkolem je chránit bezpečnost osob a majetku a veřejný pořádek. Dále předcházet trestné činnosti a plnit úkoly podle trestního řádu (ČESKO, Zákon 273/2008 Sb.).

Zákon 17/2012 Sb. – zákon o Celní správě České republiky – Celní správa je soustavou správních orgánů a ozbrojeným bezpečnostním sborem. Je rozdělena na Generální ředitelství cel a celní úřady. Generální ředitelství cel je účetní jednotkou. Celní úřady nejsou účetními jednotkami a pro účely hospodaření s majetkem státu, účetnictví a pracovněprávních vztahů mají postavení vnitřních organizačních jednotek Generálního ředitelství cel (ČESKO, Zákon č. 17/2012 Sb.).

Zákon 251/2016 Sb. – zákon o některých přestupcích – tento zákon upravuje některé přestupky vyskytující se na různých úsecích veřejné správy, včetně druhu a výše správních trestů, které lze za jejich spáchání uložit (ČESKO, Zákon č. 251/2016 Sb.).

3 KRIMINALITA

Kriminalita je veškeré páchaní přestupků nebo trestných činů. Vzhledem k tomu, že co není zakázáno, je povoleno, je hlavní směrnicí pro určování, co lze považovat za nezákonné z hlediska přestupků zákon č. 250/2016 Sb., a zvláštní zákony obsahující skutkové podstaty jednotlivých přestupků, a z hlediska trestných činů trestní zákoník č. 40/2009 Sb.

Kriminalitu lze dělit:

- Latentní – kriminalita, která se stala, ale nebyla ohlášena, či nebyla zjištěna.
- Zjevnou – kriminalita, která je předmětem vyšetřování a trestního řízení (© EPRAVO.CZ).

Kriminalita dle věku

Dětská kriminalita

Jedná se o kriminalitu dětí do 15 let věku, hlavními znaky jsou skupinovitost, malá připravenost a promyšlenost. Hovoříme především o spontánních činech směřovaných proti majetku. S násilnými činy se setkáváme výjimečně.

Boj proti trestné činnosti dětí či mládeže představuje jeden z klíčových momentů boje proti kriminalitě vůbec. Trestná činnost mládeže je předobrazem budoucí kriminality dospělých pachatelů, lze tedy předpokládat, že preventivní opatření u mladistvých dokáží včas zabránit rozvoji jejich kriminální kariéry.

Kriminologickými výzkumy bylo zjištěno, že určité jevy, vyskytující se v biologické, psychické a sociální sféře jedince, jsou schopny ovlivnit jeho sklony ke kriminálnímu jednání. Jednotlivé faktory mohou být paralyzovány či naopak prohlubovány. Lze tedy říci, že nepříznivá životní situace bude mít na každého jedince jiný dopad, který je ovlivněn především biologickou, psychologickou a sociální odolností.

Odolnost vůči nastalým nežádoucím životním událostem se formuje již od útlého věku. Vyšší pravděpodobnost vzniku těchto nežádoucích jevů je u dětí ze sociálně slabších rodin, dětí, které v životě nemají z domu formulované základní hodnoty, ať již morální, či sociální. Tyto děti již do školských zařízení přichází nepřipraveni a bez základních návyků, ať už hygienických, stravovacích či dalších. Ve školských zařízeních se chovají neukázněně, nemají zájem o výuku a vzdělávání, chovají se hrubě ke spolužákům a nerespektují vyučující, neuznávají autority. (Chmelík, 1995).

Vzhledem k věku těchto delikventů se nebudeme zabývat trestní odpovědností, neboť trestní odpovědnost nastává skutečným dovršením 15 let, tj. počíná po uplynutí půlnoci toho dne, na který připadají 15. narozeniny. Avšak těmto nezletilým (podle trestního zákona je pojem „nezletilý“ osoba, která v době spáchání trestného činu nedovršila patnáctý rok svého věku) může být nařízena ústavní nebo ochranná výchova, a to za podmínky, že spáchá mezi 12. až 15. rokem věku čin, za který lze dle trestního zákona uložit výjimečný trest. To znamená, že mladistvý nebo nezletilý je umístěn do výchovného zařízení, kde může být umístěn až do dosažení osmnácti let, v některých případech může být pobyt prodloužen až do devatenácti let (© TRESTNÍ ŘÍZENÍ.CZ).

Kriminalita mládeže

Zahrnuje jednání osob ve věku 15–18 let, tato skupina osob je již trestně odpovědná s jistým omezením. Širším pojmem než kriminalita, je delikvence. Je to činnost porušující nejen právní, ale i společenské, tedy širší normy, takže se takové jednání vztahuje i na děti a mladistvé, kteří se tak stávají delikventy.

Podle stupně závažnosti činu, kterým osoba porušuje normy, hodnotíme takové chování jako disociální, asociální a antisociální. Závažnost chování obvykle stoupá s věkem a má také tendenci se prohlubovat. Mezi asociální chování zahrnujeme kázeňské přestupky ve škole, neposlušnost, vzdorovitost, negativismus a lži. V případě asociálního chování je to především záškoláctví, alkoholismus, toxikomanie, tabakismus, gamblerství a další. Jedinec v těchto případech poškozuje především sám sebe. Antisociální chování (závažné protisociální jednání) zahrnuje veškerou trestnou činnost jako jsou krádeže, loupeže, vandalství, sexuální delikty, zabití i vraždy. Nejčastějšími delikty mladistvých jsou násilí proti jednotlivci či skupině, opilství a výtržnictví, neoprávněné užívání motorového vozidla, rozkrádání, vandalismus, toxikomanie, prostituce a gamblerství (Netolická, 2012).

V případě trestní odpovědnosti mladistvých přihlídnou soudy ke zvláštní péči, kterou společnost věnuje mládeži. Jinými slovy tzn. že osoba mladistvá má oproti osobám zletilým řadu zvýhodnění, neboť morální vývoj jejich volných vlastností nebyl ještě dokončen.

Odchylky v trestní odpovědnosti mladistvých:

- V trestní odpovědnosti TZ je čin, jehož znaky jsou uvedeny v TZ, není trestným činem, jestliže je spáchán mladistvým a stupeň nebezpečnosti pro společnost je malý.

- V účelu trestu TZ, kdy je účelem trestu pro mladistvého především vychovat ho v řádného občana, a to se zřetelem k jeho osobním vlastnostem, k jeho rodinné výchově a k prostředí, z něhož pochází.
- V trestech pro mladistvé lze mladistvým uložit druhy trestu, jako jsou propadnutí věci, vyhoštění, peněžitý trest (pouze u OSVČ) nebo zákaz činnosti, není-li to na překážku přípravě na jeho povolání, v maximální výši 5 let.
- Ukládání trestů TZ jsou trestní sazby v OS stanovené v TZ se u mladistvých snižují na polovinu, přičemž však horní hranice trestní sazby nesmí převyšovat 5 let a spodní hranice 1 rok. Výjimky z této zásady tvoří, když se trest nejvýše do 10-ti let ukládá pouze výjimečně, a to v případě, kdy by za příslušný trestný čin mohl být uložen trest výjimečný – nad 15–25 let OS a trest na doživotí, a kdy je mimořádně vysoký stupeň společenské nebezpečnosti, dále pak vražda vykonaná zvláště zavrženíhodným způsobem (umučením), vražda z rozmaru, nebo v případě, byl-li způsoben zvláště těžký a těžko napravitelný následek (ČESKO, Zákon č. 218/2003 Sb.).

Kriminalita dospělých

Kriminalita dospělých je páchaní přestupků nebo trestných činů dospělými osobami, tzn. osobami, které jsou starší 18 let. V této skupině je potřeba rozlišovat mladé dospělé (věkové rozmezí 18–24 let) a dospělé, což jsou tedy osoby nad 24 let věku. Následně je rozlišeno, zda se pachatel dopustil přestupku či trestného činu.

Přestupek je deliktní jednání nižšího stupně závažnosti, než je trestný čin. Je to tedy společensky škodlivé jednání, které je výslovně za přestupek označeno zákonem. Klasickými přestupky jsou přestupky dopravní, proti veřejnému pořádku nebo proti občanskému soužití. Přestupku se dopouští obviněný z přestupku, což může být jak fyzická, tak právnická osoba či podnikající fyzická osoba (ČESKO, zákon č. 250/2016 Sb.).

Trestný čin je označení pro jednání, kterým pachatel zásadním způsobem poškozují nebo ohrožují státní mocí chráněné zájmy a které proto stát trestá. V českém právu jde o protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně. K trestní odpovědnosti za trestný čin je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li trestní zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti (ČESKO, zákon č. 40/2009 Sb.).

Prevence kriminality

Aplikuje prvky podílející se nad předcházení vzniku trestné činnosti. Cílem prevence je zavádět taková opatření, která povedou k eliminaci kriminogenních faktorů, k nápravě pachatele či úplnému zániku kriminality. Rovněž pracuje i s oběťmi trestných činů především kvůli návratu do jejich normálního života. Na prevenci kriminality se podílejí složky státu, právnické i fyzické osoby (Svatoš, 2016).

Oblasti prevence kriminality

Sociální prevence

Působí především preventivně, jejím úkolem je zabránit sociálnímu vyloučení osob a napomáhat jim i společnosti před vznikem a šířením nežádoucích společenských jevů. Směřují k procesu socializace a sociální intervence. Sociální prevence má své nezastupitelné místo v sociální politice (Svatoš, 2016).

Situační prevence

Zaměřuje se především na odstraňování příležitostí, podmínek a situací, které vedou pachatele k protiprávnímu jednání. Pomocí organizačních, ekonomických a technických prostředků snižuje riziko vzniku kriminogenních faktorů. Nejvíce jsou tyto prostředky využívány v majetkové trestné činnosti, u které je zaznamenán značný pokles. Efektivně se v této oblasti interesují obce a občané společně s vymezenými kompetencemi Policie ČR, jež spadají pod Ministerstvo vnitra ČR, nesou hlavní odpovědnost za opatření situační prevence (Svatoš, 2016).

Prevence viktimmnosti a pomoc obětem trestných činů

Úkolem této prevence je pomoc obětem trestných činů, zvýšení jejich psychické odolnosti. Je založena na konceptech bezpečného chování diferencovaného s ohledem na různé kriminální situace. Zahrnuje individuální i skupinové zdravotní, psychologické i právní poradenství, trénink obranných strategií, rovněž i technické prostředky ochrany před trestnou činností. Užívá metody sociální i situační prevence (Svatoš, 2016).

Stupně aktivit prevence

Postupy, jež jsou vytvořeny tak, aby se doplňovaly v jednotlivých stupních preventivních aktivit. Zabývají se především situační a sociální prevencí.

Primární prevence

Opatření učiněná předem, působí především v oblasti vzdělání a trávení volného času. Cílem je zasáhnout co nejpočetnější skupinu obyvatel, působí tedy ve městech, na vesnicích i ve specifických skupinách, jako jsou náboženské skupiny, domovy seniorů, domovy dětí. Působí na všechny vrstvy obyvatel bez rozdílu v závislosti na kriminálním ohrožení či příčinách způsobených sociálním a kulturním prostředím či legislativou. Hlavním působištěm primární prevence je škola, rodina, zájmové kroužky či skupiny. Rozvíjí kladný vývoj dítěte jak po intelektuální a sportovní stránce, tak v oblasti volnočasových aktivit (Svatoš, 2016).

Sekundární prevence

Zaměřuje se především na jedince či skupiny, u nichž je vyšší rizikový faktor, který by mohl vést ke vzniku kriminální situace. Rovněž cílí i na jednotlivce či skupinu, která by se mohla stát obětí trestného činu. Do této skupiny zařazujeme především mladistvé užívající alkohol či jiné návykové látky, drogově závislé či lidi žijící bez domova. Nejčastějšími oběťmi těchto trestných činů jsou děti, mladiství a senioři. Cílem je minimalizovat vznik těchto situací a v případě vzniku o nich dostatečným způsobem informovat obyvatelstvo žijící v dané lokalitě. (Svatoš, 2016).

Terciální prevence

Zabývá se začleňováním osob, jež byly narušeny kriminalitou. Cílem je začlenit recidivisty do běžného života pomocí rekvalifikací, poradenství, a především získáváním pracovních míst. Rovněž je cíleno na eliminaci výskytu kriminálního chování, a to za pomoci probační a mediační služby, ochranných opatření či výstrahy v podobě trestu (Svatoš, 2016).

4 DROGY

Vzhledem k rychlému až hektickému tempu života se lidé snaží „utéct od reality“, a tak sáhnou po drogách. Avšak není to pouze problém současnosti, lidé se již dříve snažili „zpříjemnit“ si život, a právě proto vyhledávali něco, co by jim k tomu mohlo dopomoci. Drogy v lidech vzbuzují pocity nadšení, bezstarostnosti, ale také souvisí s nárustem kriminality.

Český jazyk užívá slovo droga pro dva významy:

- Léčivo – produkty získané z rostlin nebo zvířat, jimiž lze způsobit léčivý účinek.
- Psychoaktivní látka – ovlivňuje psychický stav a její konzumace má vliv na zdraví jedince (Mahdalíčková, 2014).

Historie

Dějiny drog souvisely od počátku s dějinami člověka. Již naši dávní předkové využívali drogy jako léčivé i jako opojné prostředky. Byly známy vlastnosti makové šťávy, kokového keře, pryskyřice obsažené v konopí. S industrializací ve výzkumu došlo rovněž k masivnímu rozšíření drog do Evropy a Severní Ameriky. Přelomem v užívání drog byl vynález injekční jehly v roce 1853. Na přelomu 20. století jsou již drogy rozděleny na legální a nelegální, ale také se objevují problémy se závislostmi, které jsou jako nemoci řešeny až v průběhu 20. století (Dundr, 1995).

Vznik drogové závislosti

Vznik drogové závislosti se nedá specifikovat, neboť každý jedinec je vybaven jinými rizikovými a ochrannými faktory, které určují pravděpodobnost vzniku závislosti. Vznik závislosti je ovlivněn faktory, jako jsou vliv vrstevníků, zaměstnání, okruh rodiny, společnost. Do této skupiny patří i osobní faktory (Nešpor, Dvořák, 1998).

Typy drogových závislostí

Fyzická závislost

Tento stav vzniká zpravidla při dlouhodobém a častém podávání drogy. Organismus v tomto případě zahrnul drogu do své látkové výměny, drogu tedy potřebuje a vyžaduje, je to tedy stav chronické otravy organismu. Je-li přísun drogy zastaven, dostaví se abstinenční příznaky (Novotný a kol., 2008).

Psychická závislost

Jedná se o duševní stav, který se projevuje různými stupni potřeby opět si aplikovat drogu. Dojde-li k přerušení a droga není aplikována, dostaví se psychické poruchy. Psychická závislost je vázána na prožitky související s aplikací drogy. Závislý člověk ztrácí svoji svobodu, je vytržen, a jeho chování je podřízeno touze získat drogu (Novotný a kol., 2008).

Fáze drogové závislosti

Experimentální

V této fázi se nachází člověk v těžkém opojení, kdy zažívá pocity, které nikdy předtím nezažíval. Má mnohem bohatší sny, nápady a jiný pohled na svět. Vzhledem k tomu, že v této fázi stačí člověku malé množství drogy a nepředstavuje to pro něj prozatím žádnou finanční zátěž, je lehké tento fakt utajit před okolním světem. Právě v této fázi se bavíme o tom, zda se stane ze člověka drogově závislý jedinec či nikoli. Jelikož v této fázi vnímá většina lidí pouze pozitiva spojená s drogou – euforii, laxní přístup k problémům, únik z reality do „jiného světa“, je těžké si uvědomit právě nežádoucí problémy spojené s braním drog. V experimentální fázi je nejjednodušší přestat užívat drogy, neboť ještě nevznikla fyzická závislost (Sanetníková, 1990).

Sociální užívání

Začíná se projevat závislost, byť má člověk nastavené, že drogy bere například jen o víkendu, již potřebuje větší množství drogy a k užívání drogy postupem času dochází častěji než pouze o víkendech. Člověk v této fázi již také vyhledává jinou společnost, protože mu dřívější okruh přátel přestal vyhovovat. Nastávají také problémy v rodině, škole či zaměstnání, těmi jsou pozdní příchody, absence, nesoustředěnost.

Sociální fáze je již spojená se zdravotními problémy, jako jsou nespavost, nechut' k jídlu, bolesti hlavy, agresivita, bolest celého těla, deprese či stres (Sanetníková, 1990).

Každodenní užívání

Člověk v této fázi již ztrácí kontrolu nad drogou a svojí závislostí. Život už je podmíněn pouze drogami a lidé v této fázi řeší už pouze jedinou věc, a to kdy si dají příští dávku. Jelikož je jedinec již ve většině případů vyloučen ze školy či práce a musí shánět peníze na drogy, uchyluje se ke krádežím, podvodům, prostituci a ocitá se na okraji společnosti. Mnoho závislých se i v této fázi snaží přestat s užíváním drog, ale tělo si již vytvořilo fyzickou závislost (Sanetníková, 1990).

Užívání k dosažení normálu

Droga již uživateli v této fázi nic nepřináší, je pro něj jen úlevou od fyzické i psychické bolesti. Dávky již jsou pro tělo téměř na hranici snesitelnosti, jsou však také jedinou věcí, která je schopna ho udržet při životě. Veškerou energii vkládá jedinec pouze do získání drogy. Je to tedy poslední fáze, která často končí smrtí, nejčastěji předávkováním. Člověk je schopen pro získání drogy udělat takřka vše, ať už jsou to krádeže, prostituce, ale klidně i vražda. Jedinci jsou v této fázi ale již vyčerpaní, jak kvůli bídým sociálním podmínkám, tak kvůli fyzickým změnám, které jsou spojeny s užíváním drog. Osoby mají vychrtlé a neudržované tělo, roztrhané oblečení, na kůži stopy od vpichů. Pokud nedojde k aplikaci drogy, přichází abstinenční syndrom, který se projevuje zimnicí, bolestí celého těla, agresivitou, stresem, depresí, absolutním vyčerpáním, halucinacemi, typický je také pocit viny. V této fázi je skoro nemožné skončit s braním drog bez pomoci zvenčí (Plocková, 2022).

4.1 Typy protidrogové prevence

Primární prevence

Opatření učiněná předem působí především v oblasti vzdělávání a trávení volného času. Cílem je zasáhnout co nejpočetnější skupinu obyvatel, působit tedy ve městech, na vesnicích i ve specifických skupinách, jako jsou náboženské skupiny, domovy seniorů a domovy dětí. Tento typ prevence účinkuje na všechny vrstvy obyvatel bez rozdílu v závislosti na kriminální ohrožení či příčiny způsobené sociálním a kulturním prostředím či legislativou.

Hlavním působištěm primární prevence je škola, rodina, zájmové kroužky či skupiny. Rozvíjí kladný vývoj dítěte jak po intelektuální a sportovní stránce, tak v oblasti volnočasových aktivit (Svatoš, 2016).

Sekundární prevence

Zaměřuje se především na jedince či skupiny, u nichž je vyšší rizikový faktor, který by mohl vést ke vzniku kriminální situace. Rovněž cílí i na jednotlivce či skupinu, která by se mohla stát obětí trestného činu. Do této skupiny zařazujeme především mladistvé užívající alkohol či jiné návykové látky, drogově závislé či lidi žijící bez domova. Nejčastějšími oběťmi těchto trestných činů jsou děti, mladiství a senioři.

Cílem je minimalizovat vznik těchto situací a v případě vzniku o nich dostatečným způsobem informovat obyvatelstvo žijící v dané lokalitě (Svatoš, 2016).

Terciální prevence

Působí na skupinu obyvatel, která užívá drogy rizikovým způsobem, například injekčně. Cílem je zasáhnout co nejpočetnější skupinu drogově závislých a zabránit nebo omezit vznik vážných zdravotních problémů. Rovněž cílí na sociální problémy (Svatoš, 2016).

4.2 Základní dělení drog

Cannabioidy (hašiš, marihuana)

Cannabioidy označujeme i jako konopné látky a spadají do třídy halucinogenů. Tyto drogy rozvíjí pocity fantazie, bezstarostnosti, uvolněnosti, ale také pocity úzkosti a agresivity. Při zvýšené dávce mohou vyvolat halucinace. Navození příjemných pocitů a odbourání úzkosti zajišťuje látka THC, která má analgetické vlastnosti. Cannabioidy obsahujícími tuto látku jsou právě marihuana a hašiš. Droga se nejčastěji užívá kouřením, méně často požitím. Konopné látky jsou využívány i v průmyslu, vyrábí se z nich masti, provazy i pokrmů. Pro využití v potravinářském průmyslu jsou využívány samičí květy, které obsahují menší množství psychoaktivní látky.

Marihuana – získává se usušením květenství samičích rostlin z konopí s obsahem tetrahydrokanabinolu (THC) nad 1 %. Slangově se jí také říká tráva, ganja, skunk či skéro. Konopí jako jediná rostlina na světě produkuje kanabioidy. A právě kanabioidy se podílí na tom, jaké bude mít konkrétní rostlina účinky. Konopí se pěstuje v běžném zahradním či koksovém substrátu. Marihuana se užívá čistá nebo se společně s tabákem plní do cigaret, dýmek či vodních dýmek, které se pak kouří. Marihuana se užívá i jako léčivo, aplikace se v tomto případě provádí vaporizérem.

K léčebným účinkům se také užívá formou sublinguálního spreje či rektálními čípkami. Marihuana je v České republice legální pouze na lékařský předpis, její pěstování k produkci je nelegální (Csémy, Kabíček a kol., 2007).

Hašiš – droga, která se získává ze samičích rostlin konopí, pryskyřice, která je vázaná na rostlině, se oddělí sítím. Tento vzniklý prášek se následně pomocí tepla stlačuje do výsledných bloků hašišu. Účinná látka je stejně jako u marihuany THC, v tomto případě ale dosahuje vyšších koncentrací.

Hašiš se stejně jako marihuana užívá kouřením, nejčastěji se kostička hašiše zahřeje nad zapalovačem, nadrolí se a spolu s tabákem se ubalí hašišový joint. Může se také kouřit samostatně pomocí vodní dýmky (Bakalar, Grinspoon, 1996).

Halucinogeny

Skupina psychoaktivních drog, jejímž alternativním názvem jsou fantastika. Způsobují změny vnímání, myšlení a emocí, po jejich užití upadá uživatel do stavu transu, meditace či snění. Tyto drogy jsou využívány při šamanistických metodách léčení.

LSD – objevuje se na trhu ve formě papírků nasáklých čirou tekutinou, méně často ve formě barevných pilulek. Tato droga bývá užívána výjimečně, přesto na ni může vzniknout závislost. Už malé množství LSD způsobuje změny ve vnímání, při vyšších dávkách může dojít k psychedelickému prožitku, který může mít za následek i změnu osobnosti. Velmi významným faktorem ovlivňujícím průběh intoxikace je set a setting – duševní rozpoložení jedince při intoxikaci a okolní podmínky – prostředí, lidé. LSD navozuje halucinace, právě kvůli zkreslené realitě jsou časté úrazy – pády z okna. Nejnebezpečnější účinky této drogy jsou tzv. flashbaky, které zapříčiní, že člověk může pocítit halucinaci i přesto, že droga už dávno ztratila svoje účinky a neměla by už nijak na člověka působit či jej ovlivňovat (Mahdalíčková, 2014).

Psilocybin – lysohlávky – obsahují látky psilocin a psilocybin, které se svou psychotropní aktivitou řadí mezi silně aktivní. Nejčastěji můžeme narazit na lysohlávku českou, modrající nebo kopinatou, obsah psilocybinu se pohybuje kolem 1 %. Z hub se konzumuje klobouček, který se užívá buď čerstvý, sušený nebo jinak upravený. Dle účinné dávky můžeme odhadnout, že maximálního účinku můžeme dosáhnout po konzumaci 10–20 plodnic. První fáze po užití nebývá příjemná, dostavují se pocity neklidu, ospalost, bolest hlavy a další. Psychicky dochází ke změně vnímání reality, postupně se ztrácejí časoprostorové souvislosti. Osoby v okolí mají deformované tváře a údy, mění se i vnímání těla intoxikovaného. Zesiluje vnímání barev a zvuků. V lepším případě přichází euforie a pocity štěstí, v horším deprese, podrážděnost. Stejně jako u LSD značnou měrou ovlivňuje působení drogy „set a setting“ (Mahdalíčková, 2014).

Extáze – barevné tabletky s logy firem, smajlíky či srdíčky a typickou vůní, se podávají především perorálně. Extáze je též známá pod názvem extoška, éčko, eden, XTC, její účinnou látkou je MDMA (3,4-methylendioxy-N-metamfetamin) a další příměsi stimulačních látek.

Extáze se svými účinky pohybuje mezi stimulační a halucinogenní drogou. Extázi se též říká empatogen, neboť zvyšuje zájem o druhé lidi, vyvolává pocity sounáležitosti, porozumění a lásky. Podporuje produkci hormonu štěstí, ale také zpomaluje myšlení. Intoxikovaný nepocítuje přehřátí organismu, může dojít k dehydrataci nebo ke svalovým křečím. Rizikem je také psychická závislost – člověk si bez drogy neumí představit taneční či jiné akce (Národní zdravotnický informační portál, 2022).

Opiáty

Opiáty jsou návykové látky s převážně tlumivým účinkem, které se získávají ze surového opia nezralých makovic opiového máku. Surové opium se získá naříznutím stěn makovic a následným sběrem zaschlé mléčné šťávy v podobě gumovité hmoty sbírané do nádob či šátků. Tato hnědá suchá drolivá hmota se formuje do tvarů tyčinek. Surové opium slouží jako základní surovina pro výrobu dalších zhruba 25 omamných látek (Mahdalíčková, 2014).

Heroin – slangově nazývaný jako háčko, herák, hero, král, kámen je v nejčistší formě bílý prášek, většinou má však narůžovělou, našedlou, někdy i dokonce černou barvu. Zbarvení ovlivňují příměsi použité k jeho rozpuštění. Do heroinu se jako příměs přidává jed na krysy. Heroin je aplikován injekčně, kouřením či šňupáním. Vzhledem k rychlému vzniku závislosti je nejčastěji aplikován injekčně, což zvyšuje pravděpodobnost výskytu AIDS. Po prvním užití vytváří omamný pocit, člověk je uvolněný, komunikuje s okolím a zažívá pocit zvýšené sexuální výkonnosti. Heroin je vysoce návykový a odvykání je velmi bolestivé. Droga rozloží imunitní systém a přivodí své oběti nemoci, extrémní pohublost a nakonec smrt (Mahdalíčková, 2014).

Opium – zdrojem opia je mák setý, opium se získává nařezáváním zelených makovic. Z řezu je získávána bílá mléčná šťáva, která na vzduchu rychle zasychá a hnědne. Opium je jednou z nejstarších známých drog, bylo využíváno jako narkotikum. Bylo užíváno ve formě léků na uklidnění, nebo se kouřilo, z ekonomických důvodů uživatelů je ve formě kouření opium využíváno i v dnešní době. Opium se rovněž aplikuje nitrožilně, ale příprava je velmi náročná. Mnoho uživatelů se ihned při sběru snaží aplikovat opium injekčně.

Tato metoda má však své následky, dochází k ucpaní plicních kapilár, následně k problémům s okysličením krve, lidé se mohou začít dusit. Poškození plicních kapilár je ireverzibilní (Mahdalíčková, 2014).

Morfin – po heroinu má druhou nejvyšší návykovost mezi používanými narkotickými analgetiky. Díky snadné dostupnosti v medicínském prostředí je známo mnoho případů zneužívání lidmi z medicínského oboru. Jako pouliční droga není morfin příliš rozšířen. Morfin se dá aplikovat kouřením, šňupáním, perorálně nebo injekčně. Morfin vyvolává klidnou euforii, tlumí bolest, právě proto se využívá v medicínském prostředí, jak už v pooperační léčbě, tak pro tlumení pacientů v bolestech. Ve vysokých dávkách může způsobit ochrnutí dýchacího centra (Mahdalíčková, 2014).

Stimulační drogy

Taktéž označovány jako stimulancia se vyznačují povzbuzujícími účinky na psychiku, zlepšují duševní i tělesné funkce člověka. Typickými účinky jsou zvýšená fyzická aktivita, produktivita a motivace, pod vlivem drogy má jedinec sníženou potřebu jídla a spánku.

Pervitin – české označení pro krystalický metamfetamin. Slangově se mu říká perník, peří, piko, sníh či ice. Je to bílá látka ve formě krystalků či prášku, která se užívá kouřením, šňupáním či nitrožilně. Tato droga vytváří falešný pocit štěstí a pohodlí, proto na ni vzniká rychle závislost. Pervitin je vysoce návykový a jeho chemické složení vysokou rychlostí spaluje tělesné rezervy člověka, k jejichž utišení musí být aplikováno stále větší množství drogy. Pervitin je chemická sloučenina, pro jehož výrobu se používají léky proti nachlazení, jejichž součástí je látka efedrin, ke zvýšení účinků se přidávají kyseliny, čističe odpadů, nebo nemrznoucí směsi. Při dlouhodobém užívání se setkáváme s poškozením jater, ledvin a plic, s dýchacími potížemi, nevratným poškozením krevních cév v srdci a mozku. Rovněž se dostavují psychózy, deprese a poškození mozku (Bigelow, Edgar, 2006).

Kokain – oproti pervitinu je kokain přírodní látka, která se získává z lístků keře koky. Stejně jako u pervitinu již po prvních dávkách vzniká závislost. Dlouhodobé užívání kokainu je spojené s nechutenstvím, nespavostí, svalovými záchvaty a výrazným hubnutím. Kokain se nejčastěji vyskytuje ve formě bílého prášku, který má označení cukr či sníh. V krystalické podobě bývá označován jako crack. Kokain lze užívat rozetřením v dutině ústní, šňupáním, nitrožilně. Pro jeho afrodiziakální účinky se užívá vtíráním do sliznic pohlavních orgánů, proto bývá často označován také jako droga prostitutek. Krystalická podoba kokainu se užívá kouřením (Mahdalíčková, 2014).

Psychofarmaka

Rozšířená skupina látek, která má vliv na centrální nervový systém a mozek.

Látky mají především vliv na smyslové vnímání, způsobují euforii a snižují strach a napětí. Nejčastěji se jedná o léky, které pomáhají od bolesti, rovněž jsou užívány při operacích.

Benzodiazepin – zesiluje působení neurotransmiteru GABA a vyvolává tak sedativní, hypnotický, anxiolytický, antikonvulzivní, myorelaxační a amnestický účinek (Page, Michael, a kol., 2002). Benzodiazepiny jsou předepisovány lékaři především na úlevy proti úzkostem, ale lidé se na nich stávají velice rychle závislí. Při dlouhodobém užívání může dojít k zhoršování stavu úzkostí. Při užívání v kombinaci s jinými tlumivými látkami může dojít k života ohrožujícím stavům i smrti. Nejčastějšími nežádoucími účinky jsou ospalost, závratě, snížená pozornost a soustředění (Marečková, Orliková a kol., 2007).

Barbituráty – skupina látek mající silně tlumivý vliv na CNS. Jsou užívány jako antiepileptika, anestetika, sedativa, hypnotika a méně obvykle jako anxiolytika. Jsou nebezpečné vzhledem k jejich nízkému bezpečnostnímu rozpětí, neboť dávka pro léčebné účely není o mnoho vyšší než dávka toxická. U dlouhodobého užívání vzniká psychická i fyzická závislost, která je spojena s rizikem podávání vyšší než doporučené dávky (Marečková, Orliková a kol., 2007).

Rozpouštědla

Rovněž označovány jako těkavé neboli prchavé látky či inhalanty. Jsou to chemické látky, které se užívají čicháním. Jejich dýcháním je přivozovaný psychotropní účinek. Vzhledem k jejich chemickému složení se velmi rychle vstřebávají do krve a putují do ostatních orgánů.

Toluen – je čirá kapalina, která je zdraví škodlivá, přesto bývá často zneužívána narkomany. Pro zvýšení účinku tuto látku aplikují čicháním v nevětrané místnosti, nebo si přetahují sáček přes hlavu a toluen inhalují. Počátek intoxikace se vyznačuje bolestí hlavy, podrážděním sliznic a nevolností, následně se dostavují pocity euforie (Marečková, Orliková a kol., 2007).

Alkohol

Vzniká kvašením nacházejícím se v rostlinách. Definicí pojmu nalezneme v zákoně č. 379/2005 Sb., který definuje všechny nápoje obsahující větší množství než 0,5 % alkoholu. Řadíme sem pivo, víno, lihoviny. Alkohol patří mezi drogy, které tlumí, avšak jeho účinek záleží na pozřeném množství. Předávkování alkoholem způsobuje otravu, jejíž následkem se tělo zbavuje jedu zvracením. Vlivem intoxikace však může nastat bezvědomí, kóma, smrt.

Vlivem dlouhodobého užívání alkoholu a s tím spojenou závislostí může dojít k onemocnění jater, poškození nervů, trvalému poškození mozku (Marečková, Orlíková a kol., 2007).

Nikotin

Je alkaloid, jenž ve formě tabáku můžeme aplikovat několika způsoby a to šňupáním, žvýkáním či kouřením. Nejrozšířenější forma aplikace je kouření. Kouřením se do těla dostávají tuhé částice a plyny jako jsou dehet, oxid uhličitý, čpavek, benzen či formaldehyd. V kouři se nachází karcinogenní prvky, které způsobují rakovinu. Kouřením je ohrožena i skupina tzv. pasivních kuřáků, nejvíce děti, u kterých se mohou projevit různé druhy respiračních onemocnění. Účinky nikotinu jsou jak psychické, tak fyzické. Za fyzické můžeme označit zvýšený srdeční tep, zvýšenou aktivitu srdeční soustavy. Za psychické eliminaci nervozity či pocitu klidu a uvolnění (Marečková, Orlíková a kol., 2007).

5 PREVENTIVNĚ VÝCHOVNÁ ČINNOST

Dobře naplánovaná strategie v rámci prevence kriminality nejenže podporuje bezpečnost společnosti, ale zlepšuje i kvalitu života a snižuje náklady spojené s pácháním trestné činnosti. Cílem této činnosti je aktivně eliminovat příčiny vzniku sociálních střetů, a to především v regionech, kde je nižší úroveň bezpečnosti. V rámci preventivně výchovné činnosti jsou vynechány právní a trestní sankce navzdory jejich preventivním účinkům. Na systému se podílí státní správa, krajské i obecní samosprávy i neziskové organizace. Kriminalitu v souvislosti s majetkovou trestnou činností se daří úspěšně snižovat. Nárůst kriminality je avšak zřetelný v kyberkriminalitě a drogové kriminalitě, kde se jedná především o nedovolenou výrobu a přechovávání omamných a psychotropních látek.

Za základní principy v preventivní politice můžeme vnímat prevenci kriminality jako předpoklad pro udržitelný rozvoj a růst společnosti, sdílet kompetence a odpovědnost, spolupracovat a koordinovat postupy, sdílet a analyzovat data, diferenciovat a kompletovat preventivní opatření, přebírat pozitivní příklady a zkušenosti.

Policie České republiky se zaměřuje především na primární prevenci, podílí se avšak i na prevenci sociální, sekundární, prevenci viktimitnosti a pomoci obětem trestné činnosti. Preventivní činnost zajišťují především policisté a občanskí zaměstnanci zařazení na oddělení tisku a prevence. Prevence je dosud chápána jako doména specializovaných pracovišť, avšak postupem času by se měla stát součástí policejní práce na všech úrovních včetně policejního managementu. Prevence kriminality v případě PČR nese název oddělení tisku a prevence (na úrovni krajských ředitelství a PP ČR) a skupina tisku a prevence (na územních odborech). Kriminalita je tedy v tomto případě sloučena s mediální komunikací. Na krajských úrovních ale vznikly pozice koordinátorů prevence kriminality. Vzhledem k podstavu policistů je prevence kriminality ze strany policie momentálně nedosažitelná.

Kraje by měly vytvářet podmínky pro prevenci kriminality, a to především prostřednictvím Asociace krajů ČR. Cílem je zpracovávat krajské koncepce prevence kriminality, stanovovat rizikovost jednotlivých území, zajistit činnost krajského manažera prevence kriminality, poskytovat metodickou podporu pro preventivní aktivity obcí, zajišťovat informovanost obyvatelstva a rovněž se podílet na hodnocení a výběru projektů v rámci prevence kriminality (Strategie prevence kriminality na léta 2022 až 2027).

Programy a projekty prevence kriminality

Programy prevence kriminality mají za cíl eliminovat kriminalitu, ať už na lokální, resortní, meziresortní či mezinárodní úrovni. Programy a projekty prevence kriminality určují dle svých nařízeních, jak v dané problematice postupovat. Pro správnou funkci těchto programů je důležitá náležitá finanční dotace.

Programy a projekty prevence kriminality v České republice

Projekty prevence kriminality jsou nejúčinnější v místech, kde lze kriminalitu co nejvíce eliminovat, jsou to tedy určitá města, obce či komunity. Prevence kriminality se v tomto případě snaží zacílit na jednotlivé změny spojené s páčáním trestné činnosti nebo s pomocí obětí trestných činů. Ukazatelé v tomto ohledu mohou být například ekonomické problémy či deprivace, a ke snížení trestné činnosti v těchto lokalitách je vždy důležité kombinovat různé druhy opatření.

Program Úsvit

Program vznikl v roce 2009, podílelo se na něm Ministerstvo vnitra, Policie ČR, obecní policie a další. Cílem programu je motivovat lidi ze sociálně vyloučených skupin ke zlepšení stávající situace. Program podporuje veřejný pořádek, eliminaci trestné činnosti a další.

Program Úsvit kombinuje preventivní opatření, jako jsou netradiční metody vzdělávání, asistent prevence kriminality, romský mentor, prevence zadlužování a vzdělávání v oblasti finanční gramotnosti, vzdělávání strážníků městské policie a příslušníků Policie ČR v oblasti výkonu služby v sociálně vyloučených lokalitách a etnicky odlišných komunitách, technická (situační) opatření, nabídka strukturovaného trávení volného času pro děti a mládež, sociologické šetření pocitu vnímání bezpečnosti obyvatel sociálně vyloučených lokalit (Svatoš, 20016).

Projekt bezpečná škola

Cílem projektu je znesnadnění spáchání trestného činu v oblasti situační prevence. S rozvojem vědy a techniky vzrostlo množství pachatelů, zároveň je těžší jejich dopadení a usvědčení. Díky organizačním, režimovým, fyzickým a technickým opatřením se daří kriminogenní podmínky minimalizovat, neboť tento druh kriminality se objevuje na určitých místech, v určité době a za určitých okolností.

V zemích západní Evropy významně vzrostla hrozba teroristických útoků, a to především na měkké cíle, právě tento preventivní program dbá na bezpečnost těchto míst za použití prvků situační prevence (© 2022 Prevence kriminality v České republice).

Projekt bezpečná lokalita a bezpečná země

Největším problémem v České republice stále zůstává majetková kriminalita, lidé právě díky tomuto druhu kriminality ztrácejí pocit bezpečí, tyto projekty jsou zaměřené na informovanost občanů a jejich zapojení do systému zabezpečení. Projekt bezpečná lokalita má za cíl zapojit občany a další subjekty, jako jsou představitelé samosprávy, strážníci městské i obecní policie, do programu, který vydal odbor prevence kriminality Ministerstva vnitra. Díky preventivně osvětovým materiálům, jako jsou publikace a videokazety, dochází k větší informovanosti obyvatelstva ve věci majetkové kriminality a mají za cíl zvětšit úsilí občanů o budování bezpečnější lokality. Projekt bezpečná země nabízí občanům správná a relevantní řešení zabezpečení jejich majetku pomocí mechanických zábranných prostředků. Zdůrazňuje důležitost certifikace výrobků a služeb a zdůrazňuje tyto parametry i při výstavbě budov (© 2022 Prevence kriminality v České republice).

Dílčí závěr z teoretické části

V teoretické části byla řešena problematika prevence kriminality v kontextu ochrany obyvatelstva, dále zde byly uvedeny základní legislativní normy související s tématem. Další kapitolou byla prevence kriminality, která byla dále rozčleněna do oblastí prevence a do stupňů aktivit této prevence. Část týkající se drog vymezila pojmy jako jsou typy drogových závislostí, typy drogové prevence a základní dělení drog. Teoretickou část ukončila kapitola o preventivně výchovné činnosti, která je řešena v dokumentu Strategie prevence kriminality na léta 2022 až 2027. Rovněž zde byly shrnuty některé programy a projekty prevence kriminality na území České republiky.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 MĚSTO OLOMOUC

Olomouc je statutární a univerzitní město v České republice, ve městě o rozloze 10 336 ha žije přibližně 101 tisíc obyvatel a je šestým nejlidnatějším městem v České republice a třetím na Moravě (Český statistický úřad, 2011). Velkoměstem se Olomouc stala na konci roku 1978 a její aglomeraci k roku 2019 obývalo 398 tisíc obyvatel (Ouředníček, Nemeškal, Pospíšilová, 2020).

Olomouc je krajským městem a také obcí s rozšířenou působností a pověřeným obecním úřadem. Okres Olomouc se skládá z 95 obcí, správní obvod obce s rozšířenou působností z 45 obcí. Olomouc je oficiálním sídlem České lékařské komory či Agrární komory České republiky. Z justičních institucí je významný Vrchní soud v Olomouci spolu s Vrchním státním zastupitelstvím. Sídlí zde také Okresní soud v Olomouci, u něhož je umístěna vazební věznice. Veřejnou infrastrukturu dále tvoří Hasičský záchranný sbor České republiky, Krajská hygienická stanice Olomouc, je zde umístěno sídlo Velitelství společných sil Armády České republiky a velitelství Vojenské policie Olomouc. Na bezpečnosti ve městě se podílí Krajské ředitelství policie Olomouckého kraje a další územní odbory, které jsou rozděleny na další obvodní oddělení. Nejvýznamnější institucí v oblasti zdravotnictví je Fakultní nemocnice Olomouc a Vojenská nemocnice Olomouc (Turistický portál České republiky, 2019).

7 DEMOGRAFICKO-SOCIÁLNÍ ANALÝZA

Populace

Statutární město Olomouc se díky počtu obyvatel řadí mezi 6. nejlidnatější město v České republice a 3. nejlidnatější město na Moravě. Velkoměstem se Olomouc stala v roce 1978, po roce 1990 se ale počet obyvatel začal snižovat a Olomouc přestala patřit mezi velkoměsta. V roce 2016 počet obyvatel přesáhl 100 tisíc a opět se z Olomouce stalo velkoměsto.

	2016	2017	2018	2019	2020
Počet obyvatel celkem (k 31.12.)	633 925	633 178	632 492	632 015	630 522
Muži	309 999	309 888	309 620	309 603	308 718
ženy	323 926	323 290	322 872	322 412	321 804

Tabulka 1 – Přehled obyvatel v Olomouckém kraji v letech 2016–2020 [zdroj: ČSÚ]

Vzdělanostní struktura populace v Olomouci

Z údajů ze Sčítání lidu, domů a bytů v roce 2011 výsledky potvrdily nárůst vzdělanostní úrovně obyvatel. Úroveň vzdělanosti se zjišťovala u osob, které jsou starší 15 let. Osob bez vzdělání v Olomouckém kraji je 0,5 %, což je srovnatelná úroveň pro celou republiku. Základního vzdělání včetně neukončeného uvedlo 18,4 % obyvatel. Více než třetina obyvatel dosáhla středního vzdělání bez maturity včetně vyučení, konkrétně 35,4 %. Osob s úplným středním vzděláním, včetně nástavbového studia, tvořilo 29,5 %. Vysokou školu absolvovalo 11,4 % obyvatel kraje a vyššího odborného vzdělání dosáhlo 1,1 % osob. Na otázku týkající se stupně nejvyššího dosaženého vzdělání neodpovědělo 3,5 % obyvatel (Český statistický úřad, 2011).

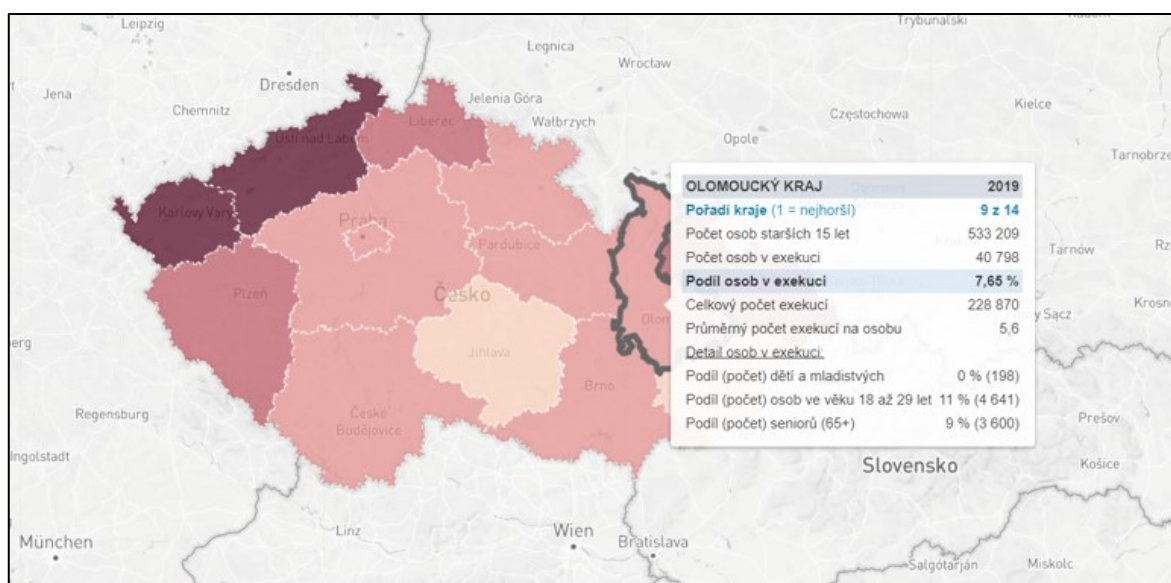
Nezaměstnanost

V Olomouckém kraji dosáhla v roce 2021 nezaměstnanost 3,2 %, což bylo méně, než je republikový průměr (3,5 %). Úřad práce ke dni 30.9.2021 evidoval 13 778 uchazečů o zaměstnání, z toho 7 329 žen. Z celkového počtu uchazečů bylo 2 334 osob se zdravotním postižením a mladistvých absolventů bylo evidováno 975. Uchazečů, kteří mohli okamžitě nastoupit do zaměstnání, bylo zjištěno 12 715. Úřad práce na konci září evidoval 9 395 volných pracovních míst. V kraji připadalo 1 volné pracovní místo na 1,4 dosažitelných uchazečů o zaměstnání.

Podle věkové struktury obyvatelstva byl v Olomouckém kraji evidován větší podíl u nezaměstnaných vyššího věku (ve srovnání s republikovými průměry). Z hlediska vzdělanostní struktury obyvatel se Olomoucký kraj drží republikového průměru. Průměrná délka evidence uchazečů o zaměstnání byla kratší než na celou republiku. Necelá třetina uchazečů byla evidována po dobu méně než 3 měsíců, další třetina uchazečů patří do skupiny dlouhodobě nezaměstnaných osob, jejichž evidence trvá déle než 1 rok (Český statistický úřad, 2021).

Zadluženost

Celkový dluh obyvatel České republiky v roce 2020 činil 2,52 bilionu korun, dalšímu zadlužování nepomohla ani pandemie koronaviru a pokles ekonomické aktivity. Za růstem zadlužení stojí především úvěry na bydlení. Zatímco počet lidí s úvěrem klesá, objem dluhu těchto úvěrů roste. V Olomouci rapidně rostou ceny pozemků, jejich hodnota je nejvyšší v centru města. Rovněž rostou i ceny nájmu, a proto někteří lidé nezvládají splácet všechny pohledávky. V Olomouckém kraji mají lidé stále častěji problém s placením výdajů za domácnost, nejčastěji se tento problém týká matek samoživitelek. V Olomouckém kraji dluží lidé v průměru 9 tisíc korun za výdaje na domácnost, což je jedno z nejvyšších čísel v České republice. Osob v exekuci v Olomouckém kraji je 40 798 a celkový počet exekucí je 228 870. Olomoucký kraj je 9. nejzadluženějším krajem v České republice (Český rozhlas, 2017).

Obrázek 1 – Mapa exekucí [zdroj: mapaexekuci.cz]

Sociálně vyloučené lokality

Mapa sociálně vyloučených a sociálním vyloučením ohrožených romských lokalit v České republice celkově zkoumala 15 obcí v kraji, celkový počet zkoumaných sociálně vyloučených romských lokalit v kraji je 27 a odhadem zde žije 4 500–5 500 Romů.

Konkrétně v Olomouci byly do těchto skupin zařazeny 4 lokality označeny písmeny A, B, C a D.

Lokalita A–se nachází v části Nový Svět, jedná se o panelový dům s malometrážními byty určený výhradně pro sociálně slabé. V těsné blízkosti objektu žijí lidé sociálně nevyloučení. Tuto lokalitu odhadem obývá 201–250 Romů což je 78% zastoupení v této lokalitě. Obyvatelé v této lokalitě mají dosažené maximálně základní vzdělání, většina obyvatel je závislá na sociálních dávkách nebo si přivydělávají sběrem železa.

Lokalita B–se nachází v městské části Povel Škola, konkrétně se jedná o Hotelový dům, v němž je 1. patro vyhrazeno pro hotelové ubytování, další 4. patra jsou obydlena rodinami a 5. patro je vyhrazeno pro seniory. Odhadem zde žije 100–150 Romů, což je 50% zastoupení v této lokalitě. Nejvyšším dosaženým vzděláním je vzdělání základní, celková míra nezaměstnanosti Romů v této lokalitě je 99 %.

Lokalita C–v místní části Hodolany na periferii města se nachází vícepatrový dům s holobyty pro neplatiče. Většinu obyvatel těchto bytů tvoří vystěhovalci z nájemních městských bytů v centru města a ze sídlišť. Do domu není zavedena teplá voda ani plyn a sociální zařízení jsou společně umístěná na patrech.

Lokalita D–v městské čtvrti Řepčín se nachází kolonie domků, oproti předešlým lokalitám je zde na sociálních dávkách závislá menší část obyvatel, ostatní jsou legálně zaměstnaní. Tato lokalita existuje již dlouho dobu a nejsou zde zaznamenávány problémové jevy (© MPSV).

8 INSTITUCE V OBLASTI PREVENCE KRIMINALITY A KRAJSKÝ PLÁN OLOMOUCKÉHO KRAJE

Krajský plán vychází z národní protidrogové strategie a významně se opírá i o východiska dána národní školskou strategií primární prevence. Cílovou skupinou primární prevence jsou primárně děti, mládež a pedagogové, a zajišťuje ji především resort školství. Sekundární skupinu tvoří rodiče dětí a veřejnost. Hlavním cílem této strategie je stabilizovat krajský systém primární prevence, to znamená udržet stabilní systém veřejnoprávního výkonu, udržet síť služeb podílejících se na primární prevenci a zvýšit prevenci ve školách. Dalším úkolem je koordinovat a financovat primární prevenci, především zvýšit podporu a práci metodiků ve školách, zlepšit funkčnost školních poradenských pracovišť a realizovat třídnické hodiny na školách. Dalším úkolem v tomto bodě je navýšení finančního pokrytí ze strany Olomouckého kraje. Dalším z hlavních cílů je průběžné vzdělávání pedagogů a každoroční konference s cílem oslovit školy s nabídkou vzdělávání v rámci primární prevence. Rovněž je stanovený úkol týkající se cíleného vzdělávání metodiků prevence ve specializačním 250-hodinovém studiu. Jedním z posledních hlavních cílů je evaluace, jejímž cílem je vést metodiky k včasnému zachycení rizikového chování žáků a studentů.

V Olomouckém kraji se na primární prevenci podílejí školy a školská zařízení, jejichž hlavním úkolem je především realizace preventivních programů. Úroveň programů se každoročně zvyšuje a Olomoucký kraj se v celorepublikovém měřítku řadí k nejúspěšnějším.

Další významnou institucí je Pedagogicko-psychologická poradna a Speciálně pedagogické centrum Olomouckého kraje, které představuje nejvýznamnější oporu preventivního systému v Olomouckém kraji. Tato instituce sdružuje 5 detašovaných pracovišť a činnost specialistů v tomto odvětví přispívá ke každodennímu řešení této problematiky.

Univerzita Palackého v Olomouci se rovněž podílí na této problematice, nejvíce jsou zde angažovány následující fakulty – filozofická, pedagogická a cyrilometodějská teologická fakulta (Krajský plán primární prevence rizikového chování v Olomouckém kraji na léta 2019-2022).

Nestátní neziskové organizace

Tvoří významný pilíř v rámci všech druhů prevence. Tyto organizace nabízejí cílené programy. Ve svém rozsahu se nezaměřují jen na děti a mládež, nýbrž na širokou veřejnost.

Služby těchto organizací jsou na velice dobré úrovni a daří se jim uspět v dotačních řízeních MŠMT i v garantované politice kraje.

P-centrum Olomouc – pomáhá lidem v tíživých životních situacích. Pomoc zde nachází děti i rodiče, kteří jsou ve složité situaci a hledají východiska pro sebe i své děti. Centrum se zaměřuje i na pomoc učitelům a dětem v oblastech jako jsou šikana či setkání se závislostí. Své útočiště zde nacházejí i lidé po léčbě závislosti, ale i lidé, kterých se dotýká problematika závislosti na alkoholu, hazardních hrách či drogách (Unie nestátních neziskových organizací Olomouckého kraje, 2019).

Nadace Malý Noe – Účelem zřízení nadace a jejím posláním je aktivní pomoc dětem žijícím a vyrůstajícím bez náležité rodičovské péče svých biologických rodičů, ať již tito rodiče zemřeli, anebo tito rodiče své děti opustili či je týrají, zneužívají anebo je jinak ohrožují na jejich životě, anebo na jejich psychickém či fyzickém zdraví. Nadace pomáhá formou veřejných sbírek, přičemž každý, kdo se podílí na chodu nadace, pracuje zcela zdarma. Přispívá zdravotně a sociálně znevýhodněným dětem na zdravotnické a výukové pomůcky. Rovněž zlepšuje kulturu a prostředí bydlení dětí v zařízeních náhradní péče (Unie nestátních neziskových organizací Olomouckého kraje, 2019).

INspiro – je nezisková organizace zabývající se volnočasovými aktivitami pro rozvoj osobnosti dětí, mládeže ale i dospělých. Tyto programy realizuje i pro nezaměstnané a osamocené občany, občany ohrožené sociální exekucí či seniory. Rovněž poskytuje zájmové a profesní vzdělávání v oblasti neziskového sektoru (Unie nestátních neziskových organizací Olomouckého kraje, 2019).

Rodinné centrum Heřmánek – projekt je zaměřený na komplexní nabídku v rámci preventivních služeb na podporu rodiny, partnerství a rodičovství. Nadále se stará o zkvalitňování vztahů včetně vztahů mezigeneračních a podporu při výchově dětí a pomoc při sladování rodinného a pracovního života (Unie nestátních neziskových organizací Olomouckého kraje, 2019).

JIKA – Olomoucké dobrovolnické centrum, z.s. – činnost centra je rozdělena na dobrovolnické a koordinační, metodické a vzdělávací centrum. Dobrovolnické centrum se orientuje zejména na sociální oblast a zdravotnictví a organizaci jednorázových akcí a volnočasových aktivit. Cílem je realizovat aktivity vedoucí k vytváření pozitivních mezilidských vztahů v rámci rodiny, ale i celé občanské společnosti (Unie nestátních neziskových organizací Olomouckého kraje, 2019).

Česká debatní společnost z.s. – cílem této společnosti je napomáhat aktivnímu sebevzdělávání, podporovat rozvoj osobnosti dětí a mládeže, zejména pak mravních, sociálních a intelektuálních schopností. Rovněž usiluje o rozvoj sociální inteligence, tolerance a nabízí aktivní využití volného času v boji proti patogenním jevům působících na děti a mládež (Unie nestátních neziskových organizací Olomouckého kraje, 2019).

9 DOTAZÍKOVÉ ŠETŘENÍ

V praktické části byla zvolena metoda dotazníkového šetření, ve které byla zmapována problematika související s kriminalitou a drogovou kriminalitou v Olomouci. Dotazníkové šetření bylo zhotoveno na webových stránkách www.surveio.com a bylo rozesláno na sociální síti www.facebook.com a pomocí aplikace WhatsApp. Respondenti byli přátelé, známí, rodinní příslušníci a tyto osoby dále zveřejňovaly dotazník. Do dotazníkového šetření bylo zapojeno 105 respondentů, všichni dotazovaní jsou obyvateli města Olomouce. Dotazníkové šetření bylo vyhodnoceno pomocí grafů s komentáři a ze získaných údajů budou navržena opatření ke zlepšení aktuálního stavu.

Statisticky navštívilo stránku 202 respondentů, přičemž 105 jich dotazník vyplnilo a 97 osob si dotazník pouze zobrazilo, celková úspěšnost vyplnění dotazníku byla 52 %.

Obrázek 2 – Statistika respondentů [zdroj: vlastní]

Z grafu zdroje návštěv vyplývá, že 77,1 % dotazovaných vyplnilo dotazník z přímého odkazu, který jim byl zaslán. Dalších 22,9 % dotazovaných otevřelo dotazník přes sociální síť www.facebook.com.

Z grafu, který zaznamenával čas strávený vyplňováním dotazníku, bylo zjištěno, že 41,9 % dotazovaným zabralo vyplňování dotazníku 2–5 minut, dalších 41 % dotazovaným 5–10 minut. Pouze 1 % dotazovaných vyplnilo dotazník za 1–2 minuty a 3,8 % zabralo vyplňování dotazníku více než 60 minut.

Dotazník se skládá z 25 otázek, přičemž otázky 1–3 měly zmapovat především to, jaká skupina obyvatel se podílela na vyplnění dotazníku. Dvě otevřené otázky byly zařazeny do dotazníku z důvodu co nejkomplexněji zmapovat problematiku preventivně výchovných programů v Olomouci, druhá otevřená otázka přiblížila úhel pohledu respondentů na nejvíce přehlížený druh kriminality právě v Olomouci. Zbylé uzavřené otázky jsou směřovány na drogovou problematiku, bezpečnost a kriminalitu ve městě.

Otázka č. 1

Otázka č. 1 byla zaměřena na zmapování počtu mužů a žen, kteří se účastnili dotazníkového šetření. Ze 105 respondentů vyplnilo dotazník 70 žen a 35 mužů.

Otázka č. 2

Otázka č. 2 byla do dotazníkového šetření zařazena pro lepší zmapování respondentů podílejících se na vyplnění dotazníku. Ze 105 respondentů se na vyplnění dotazníku podílely pouze 2 osoby ve věku 55–64 let a 1 osoba ve věku 65 let a více. Nejpočetnější skupinu naopak tvořili respondenti ve věku 19–24 let, a to v celkovém počtu 36 osob. Druhou nejpočetnější skupinou byly osoby ve věku 25–34 let, dále to byly osoby ve věku 35–44 let a 45–54 let. Na vyplnění dotazníku se rovněž podílela věková kategorie 15–18 let, a to v celkovém počtu 6 respondentů.

Otázka č. 3

Otázka č. 3 byla věnována dotazu týkajícího se nejvyššího dosaženého vzdělání, kterého dosáhli respondenti podílející se na tomto dotazníkovém šetření. Ze 105 respondentů byla nejméně početná skupina osob, která dosáhla stupně vyššího odborného vzdělání, a to v počtu 5 osob. Skupina se základním stupněm vzdělání čítala 10 osob, skupina se vzděláním ze středního odborného učiliště čítala 13 osob.

Nejpočetnější skupinou respondentů byly osoby mající střední vzdělání s maturitní zkouškou, druhou nejpočetnější skupinou byli lidé s vysokoškolským vzděláním.

Otázka č. 4

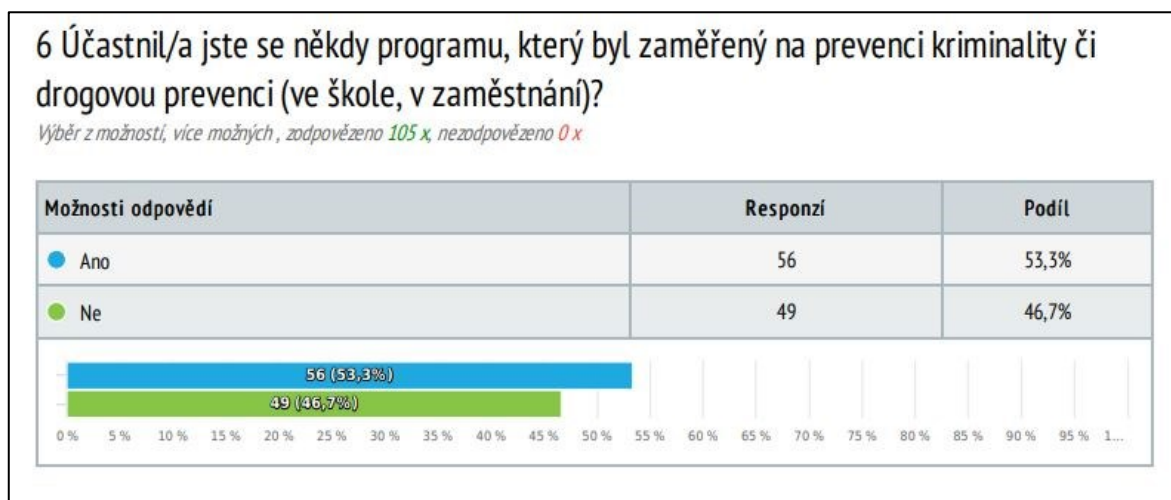
Otázka č. 4 měla poukázat na to, zda se lidé žijící v Olomouci cítí bezpečně a jsou spokojeni s aktuálním stavem eliminace kriminality. Ze 105 respondentů se 15 osob žijících v Olomouci cítí bezpečně a kriminalita je dle jejich názoru efektivně eliminována, dalších 68 respondentů je s aktuální situací spokojeno. Pouze 1 respondent není spokojený s aktuálním stavem bezpečnosti a dalších 22 respondentů je spíše nespokojeno s aktuálním stavem. Z grafu je zřejmé, že jsou lidé v Olomouci s aktuálním stavem bezpečnosti a eliminací kriminality spokojeni.

Otázka č. 5

Otázka č. 5 měla poukázat na spokojenost respondentů s množstvím policistů dohlížejících na bezpečnost v Olomouci. Ze 105 respondentů je jich 71 úplně či skoro spokojeno, 26 respondentů není s množstvím policistů úplně spokojeno a 8 osob vyjádřilo svoji nespokojenost související s touto problematikou.

Otázka č. 6

Otázka č. 6 byla zaměřena na zmapování preventivně výchovných programů, se kterými se respondenti mohli setkat ve školském zařízení, v zaměstnání či jiné instituci. Ze 105 respondentů jich 56 absolvovalo program zaměřený na drogovou prevenci či prevenci kriminality. Zbylých 49 respondentů se s tímto programem nikdy nesetkalo.

Obrázek 3 – Programy prevence kriminality [zdroj: vlastní]

Otázka č. 7

V případě, že jste se účastnil/a preventivně výchovného programu, uveďte prosím, jaký typ programu to byl?

Tato otevřená otázka byla zaměřena na zmapování osobní zkušenosti respondentů s preventivně výchovnými programy a navazovala na předchozí otázku. Z celkové počtu 56 respondentů jich 11 má zkušenost v rámci kontaktního centra, další 3 respondenti absolvovali program v P-centru a jeden respondent v U-centru. Zbylí respondenti mají zkušenost s těmito programy především ze základních škol, či z přednášek od zástupců policie a nejčastěji se v rámci těchto programů setkali s tématem o drogách, dále zde byly zmíněny programy zaměřené na zneužívání na internetu a šikana.

Otázka č. 8

Otázka č. 8 měla posoudit účast bývalých či současných narkomanů či osob s kriminální minulostí na preventivně výchovných programech. Ze 105 respondentů by účast těchto osob na preventivně vzdělávacích programech uvítalo 98, dalších 5 respondentů je spíše proti účasti osob a 2 z respondentů jsou proti účasti těchto osob.

Otázka č. 9

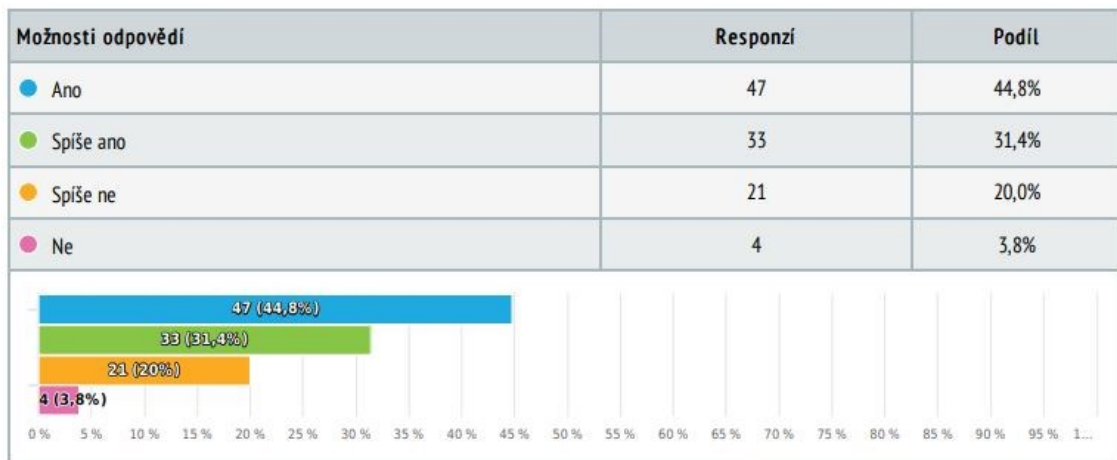
Otázka č. 9 má za úkol zmapovat možnost zavedení sebeobrany ve školách jako preventivní program pro děti. Z celkového počtu 105 respondentů jich 95 souhlasí se zavedením sebeobrany ve školách, je tedy zřejmé, že by respondenti uvítali, kdyby se děti ve vzdělávacích institucích naučily sebeobraně před útočníkem. Pouhých 9 osob odpovědělo, že se zavedením tohoto programu by spíše nesouhlasilo a pouze jedna osoba s tímto programem nesouhlasí.

Otázka č. 10

Otázka č. 10 měla zmapovat aktuální situaci v množství dohlízejících policistů u škol a školek v Olomouci. Z celkového počtu 105 respondentů by jich 47 zcela uvítalo větší dohled u těchto institucí, dalších 33 respondentů by spíše souhlasilo. Celkem 21 respondentů by množství policistů spíše neposílila a pouze 4 respondenti jsou s aktuálním množstvím dohlízejících policistů zcela spokojeni (viz. obrázek 4 dále v textu).

10 Posílil/a byste množství policistů kontrolující bezpečnost dětí u škol a školek?

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 105 x, nezodpovězeno 0 x

Obrázek 4 – Množství policistů u škol a školek [zdroj: vlastní]

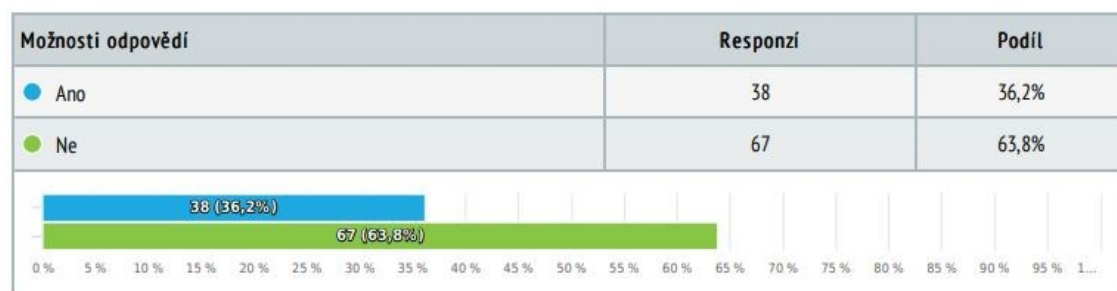
Otázka č. 11

Otázka č. 11 měla poukázat na aktuální spokojenost respondentů žijících v Olomouci na finanční dotaci v rámci prevence kriminality. Větší finanční podporu by ocenilo 79,1 % dotazovaných. Naopak s finanční podporou nesouhlasí či spíše nesouhlasí 21,9 % dotazovaných.

Otázka č. 12

12 Máte osobní zkušenost s užíváním drog (marihuana, kokain a další)?

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 105 x, nezodpovězeno 0 x

Obrázek 5 – Osobní zkušenost s užíváním drog [zdroj: vlastní]

Tato otázka měla zmapovat osobní zkušenost respondentů s užíváním drog, přičemž 63,8 % z nich se vyjádřilo, že nemají osobní zkušenost s užíváním drog. Dalších 36,2 % respondentů potvrzuje svoji osobní zkušenost s užíváním drog.

Otázka č. 13

Obrázek 6 – Výchova dítěte v souvislosti s kriminální činností [zdroj: vlastní]

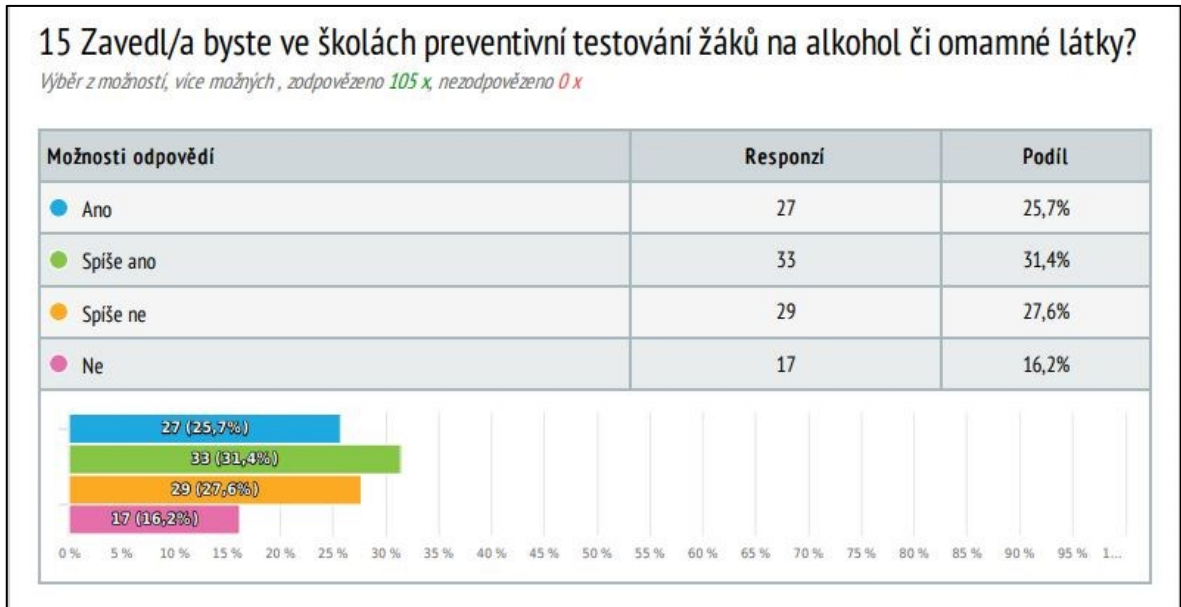
Otázka č. 13 měla vyhodnotit názor respondentů na výchovu dítěte a na jeho sociální začlenění ve společnosti v souvislosti s následnou drogovou či kriminální činností. Ze 105 respondentů si jich 103 myslí, že právě tyto aspekty mají vliv na pozdější drogovou či kriminální činnost.

Otázka č. 14

Úkolem této otázky bylo zjistit, zda si respondenti myslí, že jsou výjimky v trestání mladistvých, ať už za drogovou či kriminální činnost, trestány správně, případně, zda by snížili hranici trestní odpovědnosti. Z celkového počtu 105 respondentů si jich 49 myslí, že jsou výjimky v trestání mladistvých nastavené zcela či skoro správně. Celkem 26 respondentů s výjimkami v trestání mladistvých spíše nesouhlasí a 30 respondentů si myslí, že jsou výjimky nastaveny zcela špatně.

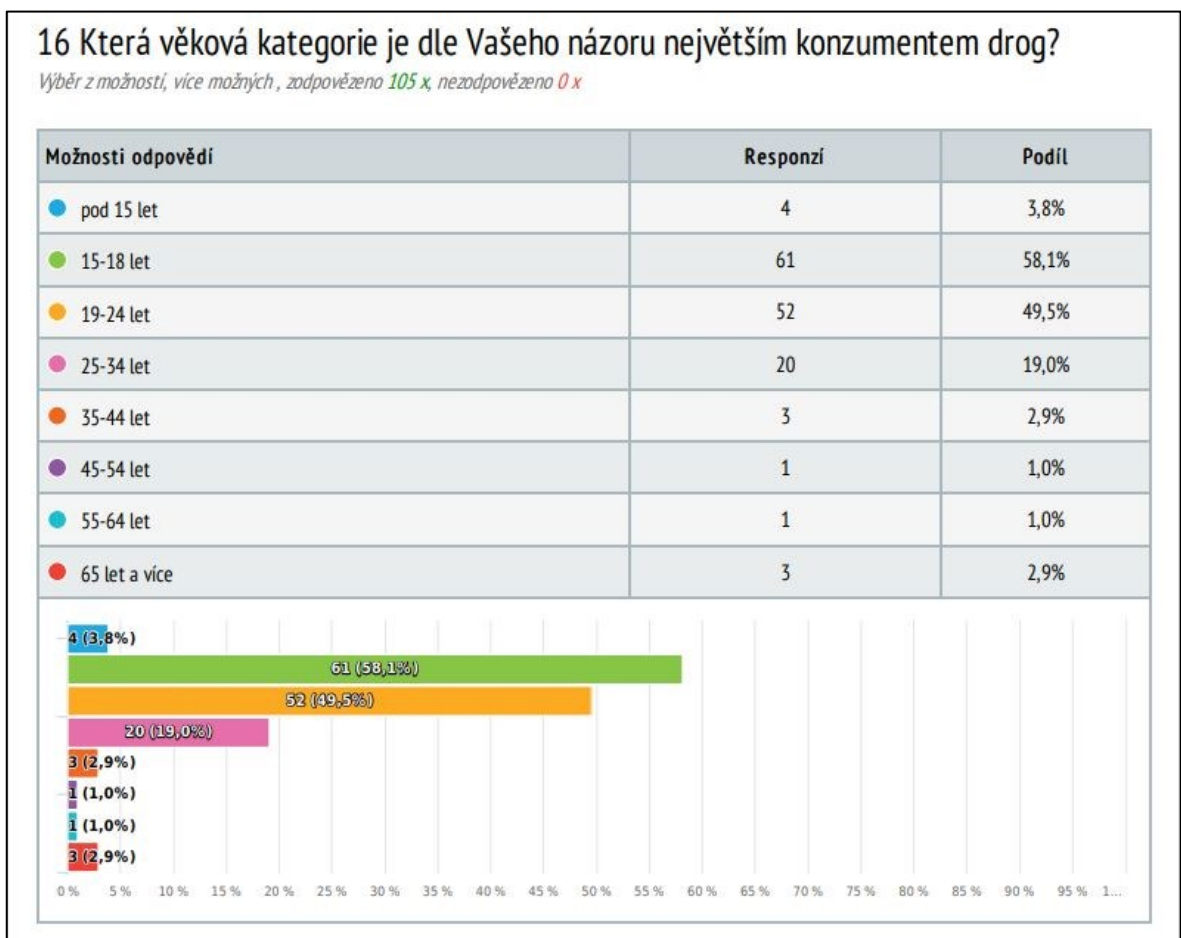
Otázka č. 15

Otázka měla zjistit, zda by respondenti byli pro zavedení preventivního testování žáků, ať už na základních či středních školách, na alkohol či omamné látky. Nadpoloviční většina, konkrétně 57,1 % dotazovaných, by toto opatření uvítala. Dalších 27,6 % respondentům by toto opatření nechtělo zavést, zcela proti zavedení tohoto opatření je 16,2 % dotazovaných (viz. obrázek 7 dále v textu).

Obrázek 7 – Preventivní testování [zdroj: vlastní]

Otázka č. 16

Obrázek 8 – Největší konzumenti drog [zdroj: vlastní]

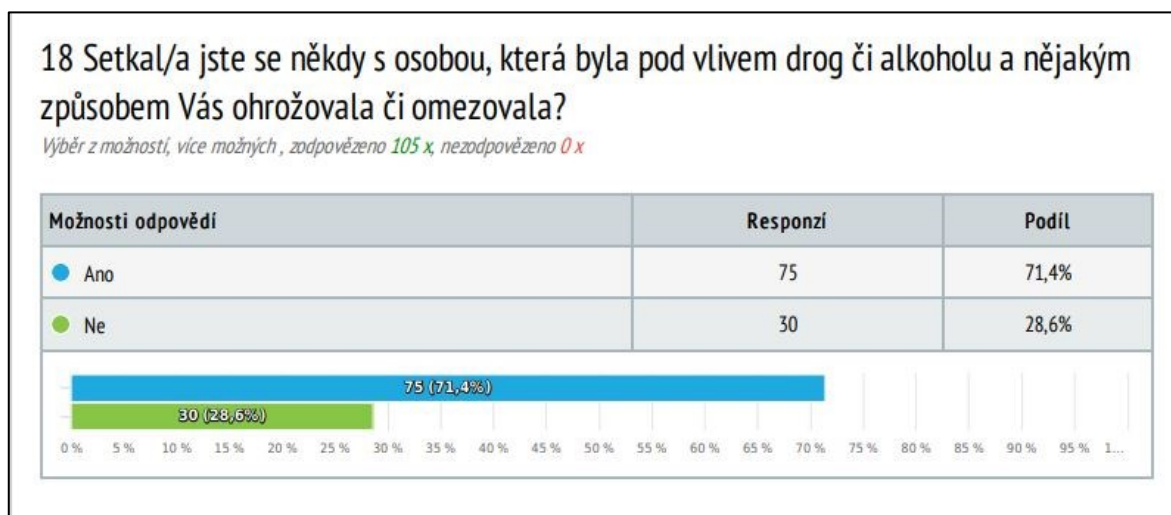
Otázka měla zmapovat názor respondentů týkající se věkové kategorie, která nejvíce konzumuje drogy. Ze 105 dotazovaných jich 61 odpovědělo, že dle jejich názoru jsou největšími konzumenty drog osoby mezi 15–18 lety. Druhou nejpočetnější skupinu dle dotazovaných tvoří lidé mezi 19–24 lety. Třetí skupinu osoby mezi 25–34 lety.

Otázka č. 17

Otázka měla zjistit, zda se dle názoru respondentů daří snižovat konzumaci a prodej drog ve všech věkových kategoriích. Z dotazníkového šetření bylo zjištěno, že pouze 39 respondentů si myslí, že se prodej či konzumace drog daří snižovat. Celkem 53 respondentů si myslí, že je situace stále stejná a nedochází ke snížení prodeje či konzumace drog. Zbylých 14 respondentů je toho názoru, že se prodej ani konzumace nedaří snižovat.

Otázka č. 18

Otázka měla za úkol zjistit, zda se respondenti setkali s osobou, která byla pod vlivem alkoholu či drog a nějakým způsobem tyto osoby ohrožovala či omezovala. Ze 105 respondentů se jich 75 setkalo s osobou, která vůči nim projevila nevhodné chování. Zbylých 30 respondentů uvedlo, že takovou zkušenost nemělo.

Obrázek 9 – Osoby pod vlivem alkoholu či drog [zdroj: vlastní]

Otázka č. 19

Otázka měla zmapovat názor respondentů na druhy závislostí a na potencionální míru a pravděpodobnost vzniku závislosti. Dle 8 respondentů je větší pravděpodobnost vzniku závislosti na alkoholu.

Celkem 34 respondentů uvedlo, že za nebezpečnější vnímají drogovou závislost. Celkem 64 dotazovaných uvedlo, že alkoholová či drogová závislost jsou stejně nebezpečné.

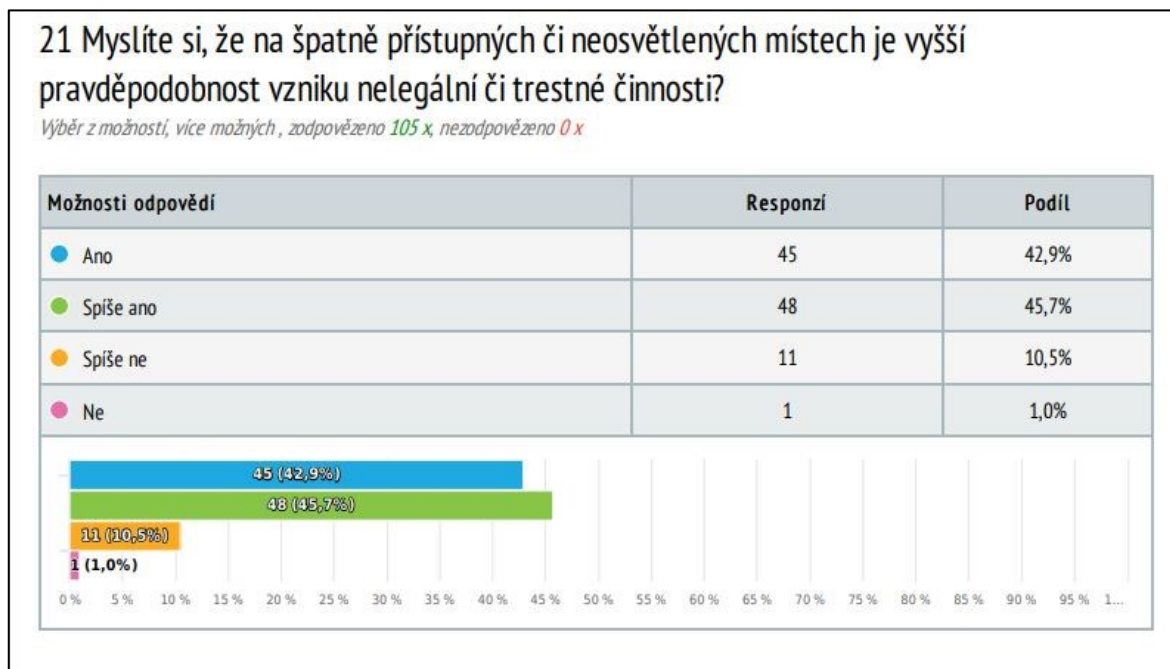
Otázka č. 20

Jaká místní část v Olomouci je dle Vašeho názoru nejvíce nebezpečná?

V dotazníkovém šetření byly respondentům nabízené místní části Olomouce, kterých bylo celkově 14, jedna z nabízených odpovědí byla možnost „jiná“. Jako nejvíce nebezpečná část Olomouce byla označena místní část Olomouc–střed s celkovým zastoupením 31 respondentů. Druhou nejvíce nebezpečnou částí je dle dotazovaných místní část Hodolany, následoval Černovír a Klášterní Hradisko. Ostatní místní části byly označeny pouze malým počtem respondentů.

Otázka č. 21

Otázka měla zjistit, zda si dotazovaní myslí, že je na špatně dostupných či špatně osvětlených místech vyšší pravděpodobnost vzniku nelegální či trestné činnosti. Ze 105 respondentů si jich 93 myslí, že tyto faktory ovlivňují vznik trestné či nelegální činnosti. Pouze 1 dotazovaný si myslí, že tato místa nemají vliv na vznik této činnosti a 11 dotazovaných nepřisuzuje pravděpodobnost vzniku nelegální či trestné činnosti těmto místům.

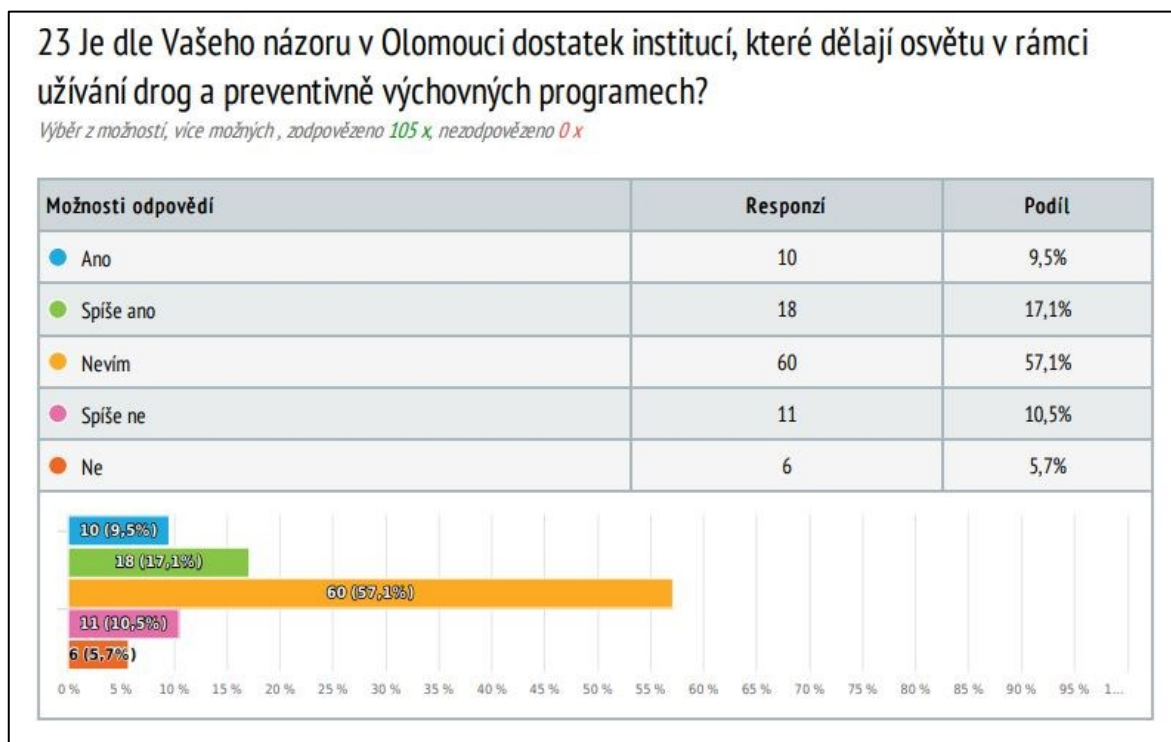
Obrázek 10 – Vznik nelegální činnosti [zdroj: vlastní]

Otázka č. 22

Otázka měla zmapovat, zda by se dotazovaní cítili bezpečněji, kdyby bylo v Olomouci větší množství kamerových systémů. Celkem 62,8 % dotazovaných by uvítalo větší množství kamerových systémů, díky kterým by pro něj město bylo bezpečnější. Dalších 28,6 % respondentů si myslí, že větší množství kamerových systému by nemělo zásadní dopad na jejich bezpečnost a 9,5 % dotazovaných si myslí, že by počet systémů neměl absolutně žádný dopad na jejich bezpečnost.

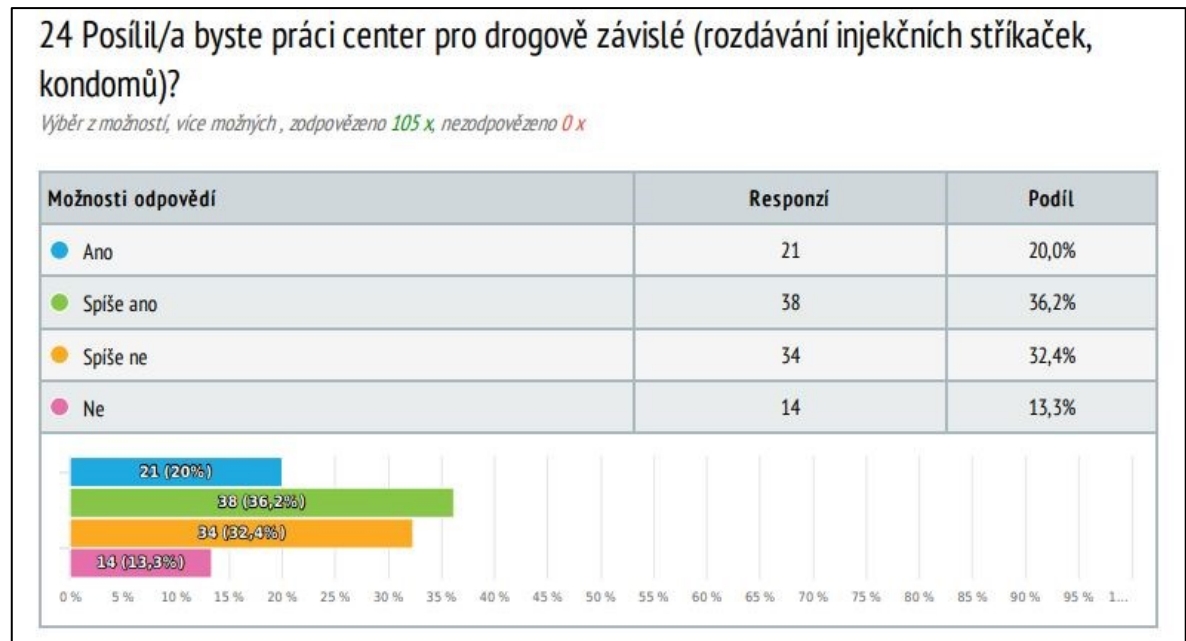
Otázka č. 23

Otázka měla zjistit, zda je dle názoru respondentů v Olomouci dostatek institucí, které se zabývají problematikou prevence kriminality či drogové prevence a dělají programy určené široké veřejnosti. V otázce č. 6 bylo zjištěno, že se 56 dotazovaných účastnilo programu v rámci této problematiky, avšak 60 respondentů v otázce č. 23 nebylo schopno odpovědět, zda je institucí, zabývajících se touto problematikou, dostatek, což svědčí o tom, že některý z těchto programů absolvovali, ale větší zájem o tuto problematiku a možnost nadále s v této oblasti informovat to u nich nevyvolalo. Dalších 28 respondentů si myslí, že institucí zabývajících se touto problematikou je v Olomouci dostatek. Naopak 17 dotazovaných by posílilo činnost těchto institucí.

Obrázek 11 – Preventivně výchovné programy [zdroj: vlastní]

Otázka č. 24

Obrázek 12 – Práce center pro drogově závislé [zdroj: vlastní]

Otázka měla zjistit, zda by dotazovaní posílili práci center, která pomáhají drogově závislým ať už formou rozdávaní injekčních stříkaček, či kondomů. Pro posílení práce těchto institucí by bylo 56,2 % a toto opatření je dle jejich názorů úplně či skoro správné. Práci center pro drogově závislé by neposílilo celkem 45,7 % dotazovaných.

Otázka č. 25

Jaká oblast kriminality je dle Vašeho názoru nejvíce přehlížena?

Na tuto otázku byla zvolena volná forma odpovědi dotazovaných, přičemž odpovědi se různily, nejčastěji je dle dotazovaných přehlížena oblast v rámci užívání drog i drogové prevence, krádeže, násilné trestné činy. Rovněž se značný počet respondentů shodl na přehlížení oblasti v rámci domácího násilí a v rámci problémů spojených s bezdomovectvím.

10 ANALÝZA VÝSLEDKŮ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ A NÁVRH OPATŘENÍ Z NICH VYPLÝVAJÍCÍCH

Z analýzy dotazníkového šetření byly učiněny tyto závěry. Občané Olomouce se ve městě cítí relativně bezpečně, a jsou spokojeni s množstvím policistů, kteří dohlíží na jejich bezpečnost, naopak nejsou příliš spokojeni s množstvím policistů, kteří kontrolují bezpečnost dětí u mateřských a základních škol. Ke zlepšení současného stavu by bylo dobré posílit množství policistů dohlížejících u těchto institucí v ranních a odpoledních hodinách, kdy děti do zařízení přicházejí a když z nich odcházejí. Nadále by byl uvítán návrh se zavedením sebeobrany ve školách, jelikož je Olomouc univerzitní město, o tento projekt by se mohla postarat Fakulta tělesné kultury Univerzity Palackého v Olomouci. V rámci praxe by studenti mohli vést hodiny sebeobrany na základních či středních školách v Olomouci a tím přispět ke své pedagogické kariéře a zároveň pomoci dětem v případě, že by se dostaly do situace, kdy by musely sebeobranu praktikovat. Se zavedením preventivního testování žáků na alkohol či omamné látky ve školách respondenti spíše souhlasili. Toto opatření by se mohlo uplatňovat v případech, že by měl učitel podezření, že je žák pod vlivem alkoholu či omamné látky, především na středních školách. V případě, že by docházelo k preventivnímu testování určité skupiny žáků, bylo by potřeba vynakládat větší finanční prostředky pro tuto oblast, ale opatření by mohlo nést řadu výhod, například že by žáci, kteří chodí do školy pod vlivem těchto látek, věděli o zavedeném preventivním testování, a tím by se jejich potřeba konzumace alkoholu či drog omezila alespoň po tu dobu, co budou ve školních lavicích. Z dotazníkového šetření bylo nadále zjištěno, že právě skupina obyvatel ve věku od 15–18 let je dle respondentů největším konzumentem drog, takže vynakládat finanční prostředky do preventivního testování této věkové skupiny obyvatel by mohlo vést ke zlepšení současné situace. Z dotazníkového šetření bylo nadále zjištěno, že preventivně výchovných programů se zúčastnila nadpoloviční většina respondentů. Z jejich odpovědí vyplynulo, že se nejčastěji účastnili programů na základní či střední škole, nebo absolvovali některý z těchto programů v Olomouckém P-centru. V řadě případů se preventivně výchovný program zabýval primární prevencí či drogovou prevencí. Rovněž bylo zjištěno, že si řada respondentů nepamatuje, jakého preventivně výchovného programu se účastnila. Tato oblast není v podvědomí značné části respondentů, proto by bylo vhodné aplikovat tyto programy nejen na základních či středních školách, ale například i v rámci zaměstnání či volnočasových aktivit.

Pokud by tyto programy byly více finančně podpořeny a zasáhly širší veřejnost, mohl by se boj s prevencí kriminality i drogovou prevencí účinně snížit. Respondenti by rovněž uvítali, kdyby se preventivně výchovných programů účastnili bývalí či současní narkomané či lidé s kriminální minulostí. Pokud by v tomto směru došlo k účasti těchto osob na preventivně výchovných programech, znamenalo by to i lepší sociální zařazení pro tuto skupinu obyvatel. Přínosem pro účastníky by byla osobní zkušenost těchto osob, naopak by i účastníci mohli motivovat přednášející a více jim přiblížit život běžné populace.

Další z otázek byla větší finanční dotace v rámci prevence kriminality, kde by většina dotazovaných uvítala vyšší přísun finančních prostředků v této oblasti. Tuto oblast by mohl více finančně podpořit stát či evropské programy zabývající se touto problematikou. Rovněž by mohlo dojít k zapojení obyvatelstva, a to zřízením transparentního účtu, na který by zájemci mohli posílat libovolný objem finančních prostředků. Pro větší přehlednost by byl účet rozdělený do určitých sekcí a dárci by si mohl vybrat, na jakou oblast kriminality přispěje.

Nadále bylo zjištěno, že se příliš nedaří snižovat konzumaci či prodej drog mezi mladistvými ani dospělými. Pro zlepšení současné situace by široká veřejnost měla být více zasažena preventivně výchovnými programy a celkově by se měla zvýšit činnost organizací poskytujících tyto programy. Z dotazníkové šetření nadále vyplývá, že na špatně přístupných či neosvětlených místech je vyšší pravděpodobnost nelegální či trestné činnosti. V této oblasti by byla uvítána pomoc Magistrátu města Olomouc, který by na tato místa mohl umístit kamerové systémy či omezit vstup na tato místa, případně zajistit výstavbu pouličního osvětlení v těchto oblastech. Rovněž by tato místa mohla více kontrolovat městská či státní policie, a tím by mohlo dojít k omezení této činnosti. Respondenti také uvedli, že by uvítali rozšíření kamerového systému v Olomouci, protože by se v tomto případě cítili více bezpečněji.

Z šetření nadále vyplývá, že obyvatelé nemají dostatečné povědomí o institucích, které nabízejí preventivně výchovné programy. Aby došlo k zvýšení povědomí obyvatel o těchto institucích, byla by vhodná lepší a větší propagace jejich činnosti. Město Olomouc by tuto oblast mohlo podpořit například bannery, inzercí v Olomouckých listech či reklamou v hromadné dopravě. Samotné instituce by svou činnost mohly více propagovat na sociálních sítích, a tím zvýšit povědomí občanů. Práce street workerů se z šetření jeví jako dostatečná.

Většina respondentů uvedla, že se již setkala s osobou, která byla pod vlivem alkoholu či drog a nějakým způsobem je ohrožovala či omezovala.

Za nejvíce nebezpečnou byla označena místní část Olomouc-střed. Právě do této oblasti by se měla soustředit největší pozornost, ať už pasivních či aktivních prvků ochrany obyvatelstva. Ke zlepšení situace by mohlo vést zřízení preventistů kriminality, kteří by ve vybraných oblastech dohlíželi na bezpečnost osob i majetku.

ZÁVĚR

Bakalářská práce pojednávala o preventivně výchovných programech na území města Olomouce. Bakalářská práce obsahuje teoretickou a praktickou část. V teoretické části je zpracována prevence kriminality v kontextu ochrany obyvatelstva, základní legislativní dokumenty opírající se o tuto problematiku. Rovněž je zde řešena kriminalita všech věkových kategorií, oblasti prevence kriminality a stupně aktivit této prevence. Je zde podrobněji rozebrána problematika drog a preventivně výchovná činnost, kde jsou shrnuty programy a projekty prevence kriminality v České republice, které jsou v rámci této problematiky klíčové.

Praktická část je věnována stručné charakteristice města. Pro lepší analýzu Olomouce je zde rovněž zpracována kapitola o sociální analýze, která mapuje nezaměstnanost, zadluženost a další. Rovněž jsou zde zmíněny instituce, které se zabývají preventivně výchovnou činností na území Olomouce. V závěru praktické části bylo navrženo a provedeno elektronické dotazníkové šetření zabývající se danou problematikou. Dotazníkového šetření se účastnilo 105 respondentů. Z dotazníkového šetření byly učiněny závěry pro zlepšení současné situace v dané problematice.

Ke splnění hlavního cíle byly stanoveny tyto dílčí cíle. Na základě dostupných zdrojů vypracovat teoretické poznatky a formulovat teoretická východiska k danému tématu. Analyzovat druhy drogové prevence a prevence kriminality v Olomouci. Provést dotazníkové šetření a analyzovat získaná data. Hlavním cílem práce bylo na základě analýzy výsledků zhodnotit stav prevence a navrhnout vlastní opatření ke zlepšení současného stavu v dané problematice. Data z dotazníkového šetření byla zaznamenána do grafů, které byly následně okomentovány. Na základě analýzy dotazníkového šetření byla vyvozena doporučení a návrhy na zlepšení současné situace ve městě Olomouci. Programy, které by bylo vhodné realizovat, by se měly především zaměřit na prevenci kriminality a drogovou prevenci na základních i středních školách v Olomouci. Rovněž by se mohl realizovat program na zavedení sebeobrany ve školách a podpořit činnost strážníků dohlížejících na bezpečnost u těchto institucí. Činnost strážníků by rovněž mohla být podpořena v oblastech, které jsou sociálně vyloučené, či v oblastech se zvýšeným rizikem páchaní trestné činnosti. Činnost institucí zabývajících se preventivně výchovnými programy je dostačující, ale bylo by vhodné zavést program, který by pomohl s propagací těchto institucí a tím je zviditelnil a zpřístupnil tak širší veřejnosti.

Rovněž by bylo vhodné zavést program na rozšíření kamerového systému a program na veřejné osvětlení na rizikových místech. Uvedené programy by mohly vést ke zlepšení současné situace a ke zlepšení prevence kriminality a drogové prevence v Olomouci. Závěrem lze konstatovat, že stanovené cíle práce byly splněny.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Bakalar James B., Grinspoon Lester, M.D.: MARIHUANA – zakázaná medicína. CAD Press, Bratislava 1996. ISBN 80-85349-57-4

BIGELOW, Barbara C.; EDGAR, Kathleen J. The UXL Encyclopedia of Drugs & Addictive Substances. [s.l.]: Thomson-Gale, 2006. ISBN 1-4144-0444-1

Csémy L, Kabíček P, Hamanová A, Hellerová P. Účinky krátkodobého a dlouhodobého užívání kanabionoidů. Čes-slov. Pediat, 2007; 62(3): s. 158-170

ČESKO. Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, v aktuálním znění. [online]. [cit. 2020-03-12]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-250>

Český statistický úřad [online]. Olomouc, 2021 [cit. 2022-05-05]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xm/nezamestnanost-v-olomouckem-kraji-k-30-9-2021>

Český statistický úřad: Výsledky sčítání 2021 - otevřená data. Dostupné online. [cit. 2022-05-5]

DUNDR, Milan. Původ a rozšíření drog. Vesmír [online]. 1995 [cit. 2022-03-27]. ISSN 1214-4029. Dostupné z: <https://vesmir.cz/cz/casopis/archiv-casopisu/1995/cislo-4/puvod-rozsireni-drog.html>

Drogy: otázky a odpovědi: [příručka pro rodinné příslušníky a pomáhající profese].

vyd. Praha: Portál, 2007. 198 s. Rádcí pro zdraví. ISBN 978-80-7367-223-2.

Epravo [online]. Praha 1, 2002, 1 [cit. 2022-03-27]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/latentni-kriminalita-15571.html>

HAVELKOVÁ, Hana. Sociologická encyklopedie. Anyklopedie.soc.cas.cz [online]. Praha, 2017 [cit. 2022-03-27]. Dostupné z: https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Norma_mor%C3%A1ln%C3%AD

Chmelík, J.: Vyšetřování trestné činnosti i mládeže a páchané na mládeži v teorii a praxi. vyd. Praha: Ministerstvo vnitra, 1995. 45 s.

Krajský plán primární prevence rizikového chování v Olomouckém kraji na léta 2019-2022 [online]. Olomouc, 2018 [cit. 2022-05-05]. Dostupné z: <https://krajsky-plan-primarni-prevence-rizikovych-projevu-chovani-v-olomouckem-kraji-na-leta-2019-2022.pdf>

MAHDALÍČKOVÁ, Jana. Víme o drogách všechno? 1. vyd. Praha: Woltes Kluwer, 2014. 122 s. ISBN 978-80-7478-589-4.

ORLÍKOVÁ, B., MAREČKOVÁ, J. Drogy: otázky a odpovědi. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. 200 s. ISBN 978-80-7367-223-2.

Portál Českého rozhlasu [online]. Praha, 2017 [cit. 2022-05-05]. Dostupné z: <https://portal.rozhlas.cz/>

Mapa sociálně vyloučených a sociálním vyloučením ohrožených romských lokalit v České republice [online]. Praha, 2015 [cit. 2022-05-05]. Dostupné z: https://www.esfcr.cz/mapa/int_CR.html

Monika Plockova [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-03-27]. Dostupné z: <https://monikaplocova.cz/drogy-drogova-zavislost>

Národní zdravotnický informační portál [online]. In: Praha [cit. 2022-04-30]. ISSN ISSN 2695-0340. Dostupné z: <https://www.nzip.cz/>

NETOLICKÁ, Danuše. Clanky. rvp [online]. 2012, 2012 [cit. 2022-03-27]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/N/16439/kriminalita-deti-a-mladeze.html>

NEŠPOR, K., DVOŘÁK, V., Prevence trestné činnosti související s návykovými látkami, 1. vyd. Praha: Armex, 1998. ISBN 80-902283-9-9, s. 25–31

NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J., A KOLEKTIV, Kriminologie. 3. vyd. Praha: ASPI-Wolters Kluwer, 2008, ISBN 978-80-7353-376-8, s. 428.

OUŘEDNÍČEK, Martin; NEMEŠKAL, Jiří; POSPÍŠILOVÁ, Lucie. Vymezení území pro Integrované teritoriální investice (ITI) v ČR. Závěrečný dokument. Regionální stálá konference Středočeského kraje, leden 2020 [cit. 2022-05-05]. S. 8, 24–26. Dostupné online.

SANETRŇÍKOVÁ, Iva. Ještěrka. Spálená 8, Praha 1: ZVON, 1990. 88 s. ISBN 80-7113-006-0. Kapitola Nový domov.

Strategie prevence kriminality na léta 2022 až 2027. In: . Praha: PostSignum Qualified CA 4, 2021, ročník 2021.

SVATOŠ, Roman. Prevence kriminality. 2., aktualiz. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, z.ú., 2016. 132 stran. Studia. ISBN 978-80-7556-009-4.

Turistický portál České republiky [online]. Praha, 2019 [cit. 2022-05-05]. Dostupné z: <https://www.czecot.cz/>

Trestni-rizeni.com [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-03-27]. Dostupné z: <http://www.trestni-rizeni.com/vyklad-pojmu/trestni-rizeni-ve-vecech-deti-a-mladistvych>

Unie nestátních neziskových organizací Olomouckého kraje [online]. Olomouc, 2019 [cit. 2022-05-05]. Dostupné z: <http://www.uno-ok.cz/>

VEČEŘA, Miloš. Základy sociologie práva. 2.. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2002. 23 s. ISBN 80-210-2973-0.

VÝROST, Jozef. Sociální psychologie. 2., přeprac. a rozš.. vyd. Praha: Psyché (Grada), 2008. 404 s. ISBN 978-80-247-1428-8.

Zákony pro lidi [online]. Praha, 2022 [cit. 2022-03-27]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-218>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

CNS	Centrální nervová soustava
ČSÚ	Český statistický úřad
ČR	Česká republika
GABA	Kyselina gama-aminomáselná
LSD	Diethylamid kyseliny lysergové
MDMA	Extáze
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky
PČR	Policie České republiky
PP ČR	Policejní prezidium České republiky
THC	Tetrahydrocannabinol
TZ	Trestní zákoník

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 – Mapa exekucí [zdroj: mapaexekuci.cz].....	34
Obrázek 2 – Statistika respondentů [zdroj: vlastní].....	39
Obrázek 3 – Programy prevence kriminality [zdroj: vlastní]	41
Obrázek 4 – Množství policistů u škol a školek [zdroj: vlastní]	43
Obrázek 5 – Osobní zkušenost s užíváním drog [zdroj: vlastní]	43
Obrázek 6 – Výchova dítěte v souvislosti s kriminální činností [zdroj: vlastní]	44
Obrázek 7 – Preventivní testování [zdroj: vlastní]	45
Obrázek 8 – Největší konzumenti drog [zdroj: vlastní].....	45
Obrázek 9 – Osoby pod vlivem alkoholu či drog [zdroj: vlastní]	46
Obrázek 10 – Vznik nelegální činnosti [zdroj: vlastní]	47
Obrázek 11 – Preventivně výchovné programy [zdroj: vlastní]	48
Obrázek 12 – Práce center pro drogově závislé [zdroj: vlastní]	49

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 – Přehled obyvatel v Olomouckém kraji v letech 2016–2020 [zdroj: ČSÚ].....33

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazníkové šetření a dotazník mapující kriminalitu mezi obyvateli Olomouce

**PŘÍLOHA P I: PREVENTIVNĚ VÝCHOVNÉ PROGRAMY
ZAMĚŘENÉ NA DROGOVOU PREVENCI A PREVENCI
KRIMINALITY V OLOMOUCI**

**Preventivně výchovné programy zaměřené na
drogovou prevenci a prevenci kriminality v
Olomouci**

Základní údaje

Název výzkumu

Preventivně výchovné programy zaměřené na drogovou prevenci a prevenci kriminality v Olomouci

Autor

Jazyk dotazníku

Čeština

Veřejná adresa dotazníku

<https://www.surveio.com/survey/d/Y6M907L8B5N6M6Q9H>

První odpověď

05. 04. 2022

Poslední odpověď

25. 04. 2022

Doba trvání

21 dnů

Statistika respondentů

202

Počet návštěv

105

Počet dokončených

0

Počet nedokončených

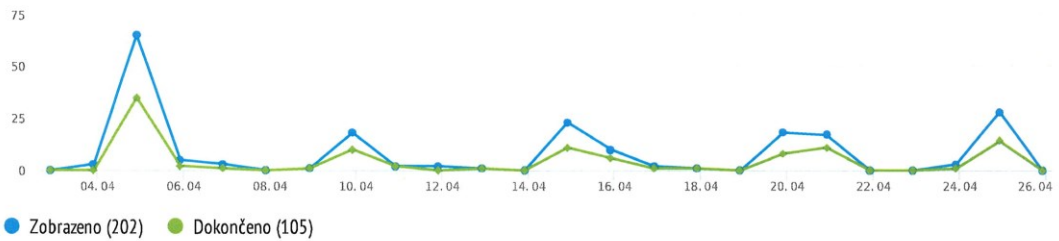
97

Pouze zobrazení

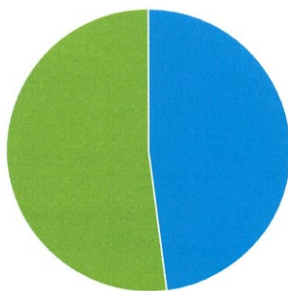
52,0%

Celková úspěšnost vyplnění dotazníku

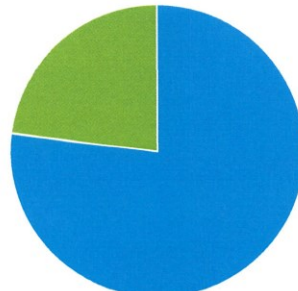
Historie návštěv (05. 04. 2022 – 25. 04. 2022)

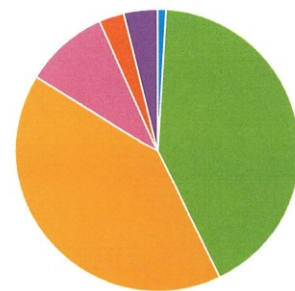
Celkem návštěv

Zdroje návštěv

Čas vyplňování dotazníku

Preventivně výchovné programy zaměřené na drogovou prevenci a prevenci kriminality v Olomouci

- Pouze zobrazeno (48,0 %)
- Dokončeno (52,0 %)
- Nedokončeno (0,0 %)

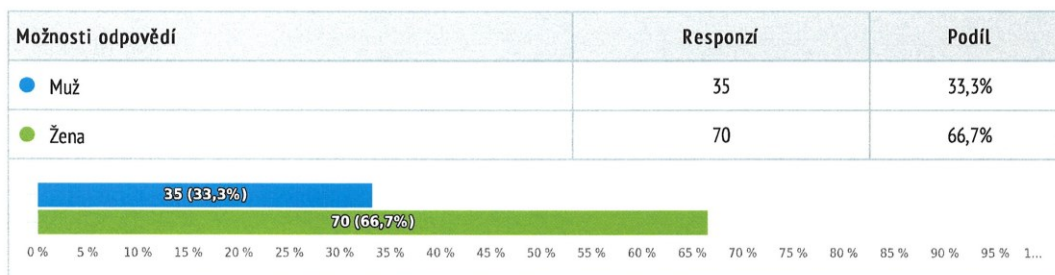
- Přímý odkaz (77,1 %)
- Facebook (22,9 %)

- 1-2 min. (1,0 %)
- 2-5 min. (41,9 %)
- 5-10 min. (41,0 %)
- 10-30 min. (9,5 %)
- 30-60 min. (2,9 %)
- >60 min. (3,8 %)

Výsledky

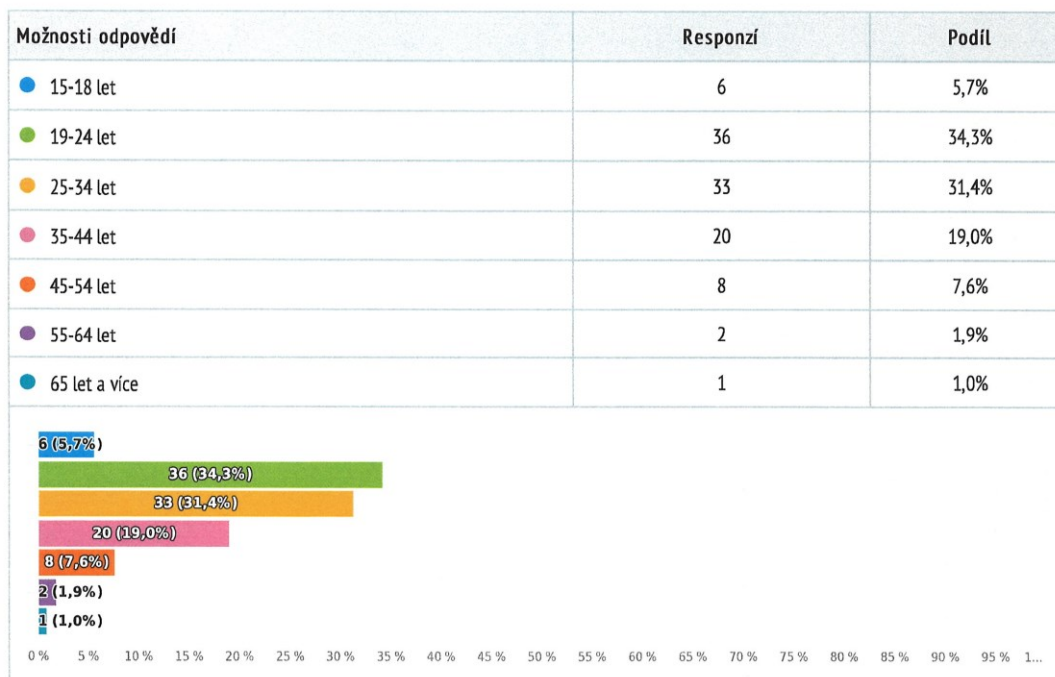
1 Pohlaví:

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 105 x, nezodpovězeno 0 x

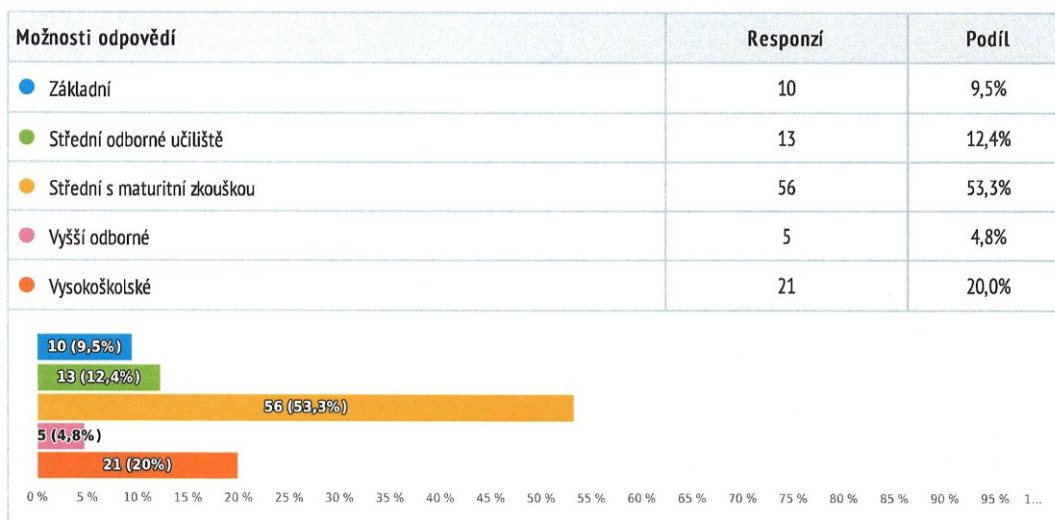
2 Věková kategorie:

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 105 x, nezodpovězeno 0 x

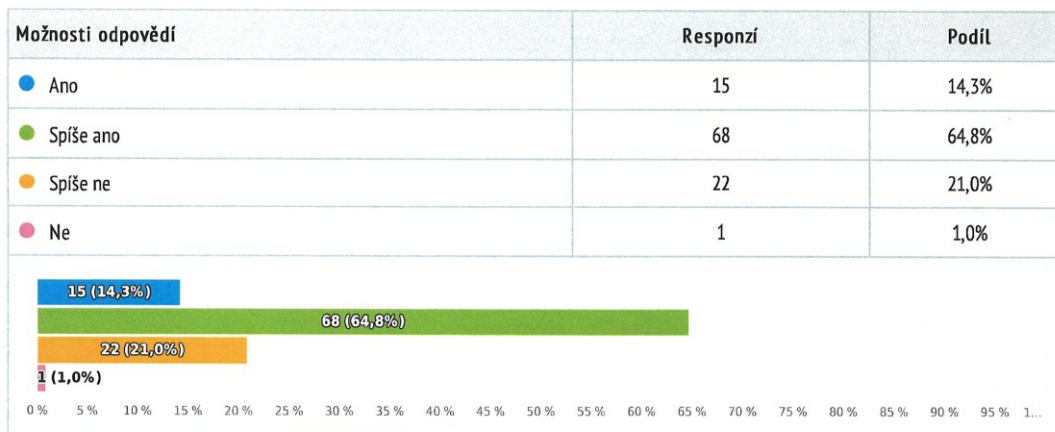
3 Nejvyšší dosažené vzdělání:

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 105 x, nezodpovězeno 0 x

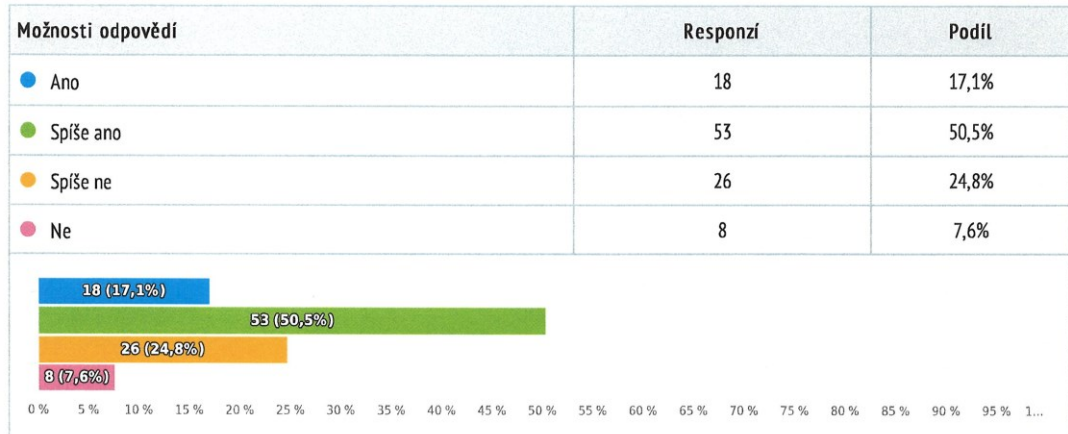
4 Myslíte si, že je Olomouc bezpečné město a případný boj s kriminalitou je efektivně eliminován?

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 105 x, nezodpovězeno 0 x

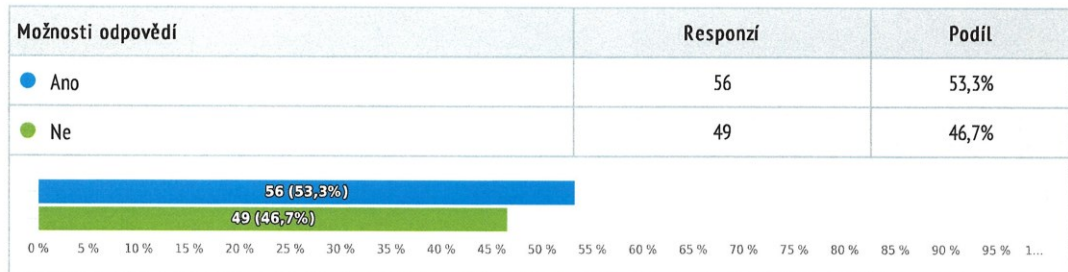
5 Jste spokojený/á s množstvím policistů, kteří dohlíží na bezpečnost v Olomouci?

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 105 x, nezodpovězeno 0 x

6 Účastnil/a jste se někdy programu, který byl zaměřený na prevenci kriminality či drogovou prevenci (ve škole, v zaměstnání)?

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 105 x, nezodpovězeno 0 x

7 V případě, že jste se účastnil/a preventivně výchovného programu, uveďte prosím jaký typ programu to byl?

Textová odpověď, zodpovězeno 105 x, nezodpovězeno 0 x

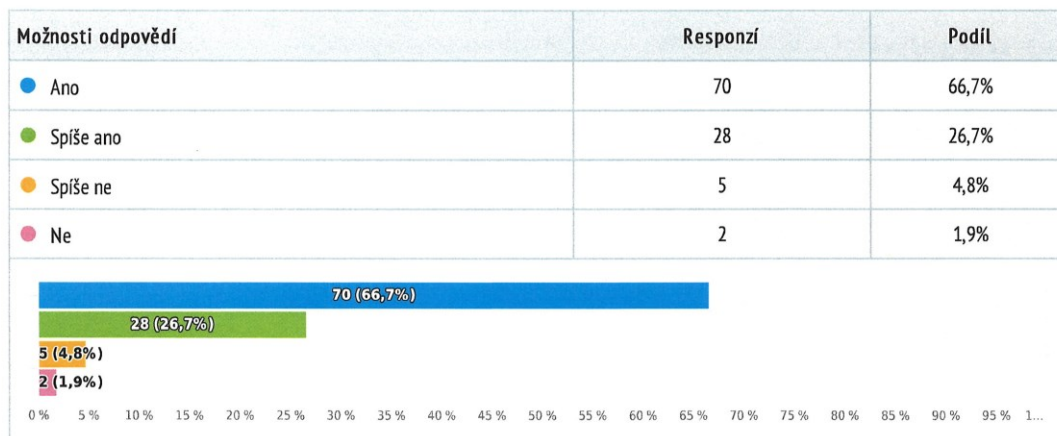
- (56x)
- Běh proti drogám
- beseda v ZŠ, SŠ
- Bylo to ještě v minulém století, když jsem chodila na střední školu
- (2x) Drogy
- K centrum

Preventivně výchovné programy zaměřené na drogovou prevenci a prevenci kriminality v Olomouci

- K- centrum
- (6x) K-centrum
- Kcentrum
- K-centrum, přednášky ve škole
- Kontaktní centrum
- Minimální preventivní program
- Mnoho lekcí prevence rizikového chování - šikana, závislosti, internet...
- Něco na základní škole ☒
- Ne neúčastnil
- Nepamatuji si, bylo to na základce
- Nepamatuju se
- Neúčastnila
- P centrum
- P-centrum
- P-centrum
- P-centrum drogová prevence, nepomohlo ☹
- Policie
- Pracuji v organizaci poskytující terciální prevenci. Jsem v komisi pro prevenci kriminality a drogových závislostí. Sám se podílím na aktivní politice zaměřené na prevenci v Olomouckém kraji.
- Přednaska
- Primární prevence na školách (ZŠ, SŠ)
- Programy na základní škole o drogách
- protidrogová prevence
- přednáška od metodika
- Přednáška o kyberkriminalitě
- přednáška o osobní zkušenosti narkomanů
- Přednáška ve škole
- Pvpv v zaměstnání
- Se zástupci policie.
- (2x) Streetworker
- U- centrum
- Už je to dávno, bohužel si nevzpomenu
- Už nevím
- V rámci praxe - městská policie Olomouc
- (2x) V rámci školy
- V rámci zaměstnání
- Zneužívání na internetu a drogy

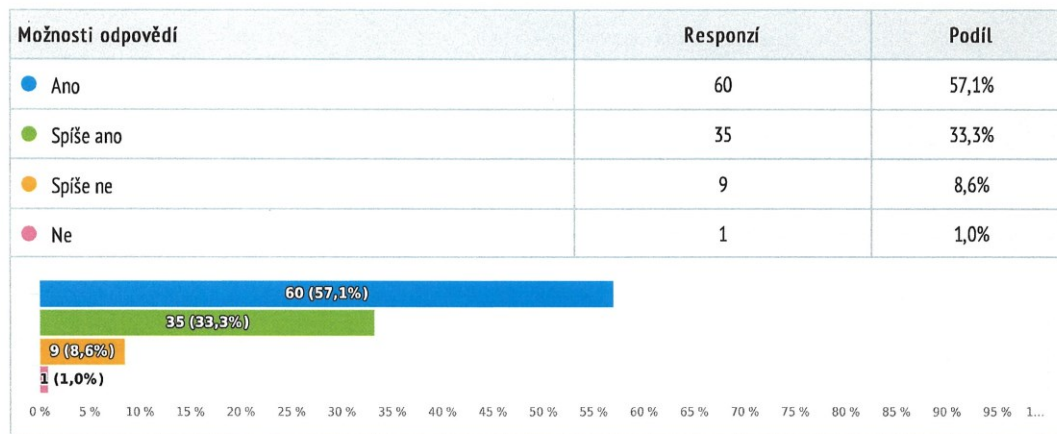
8 Myslíte si, že by se preventivně výchovných programů měli účastnit i bývalí či současní narkomané, či lidé s kriminální minulostí?

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 105 x, nezodpovězeno 0 x

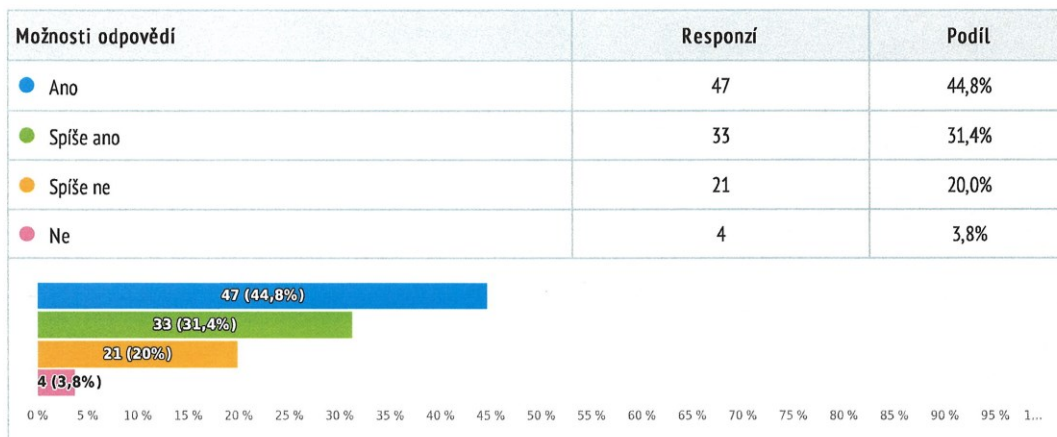
9 Souhlasil/a byste se zavedením sebeobran ve školách?

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 105 x, nezodpovězeno 0 x

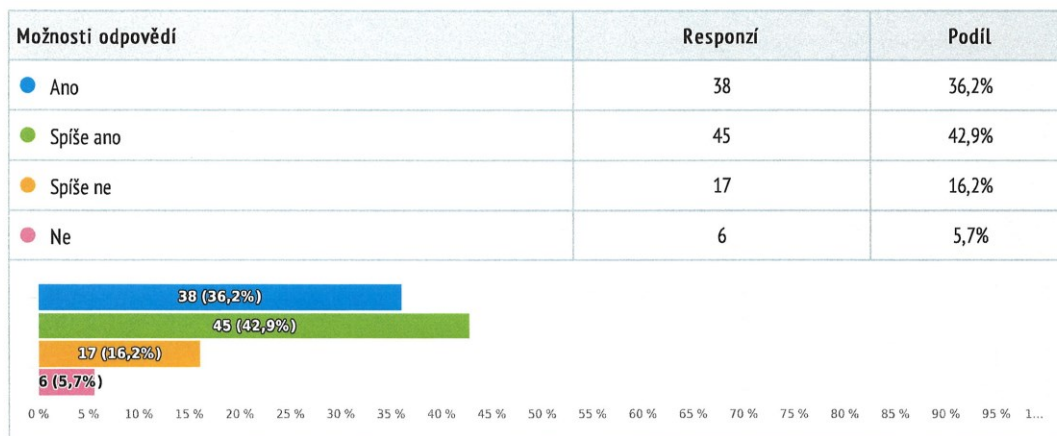
10 Posílil/a byste množství policistů kontrolující bezpečnost dětí u škol a školek?

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 105 x, nezodpovězeno 0 x

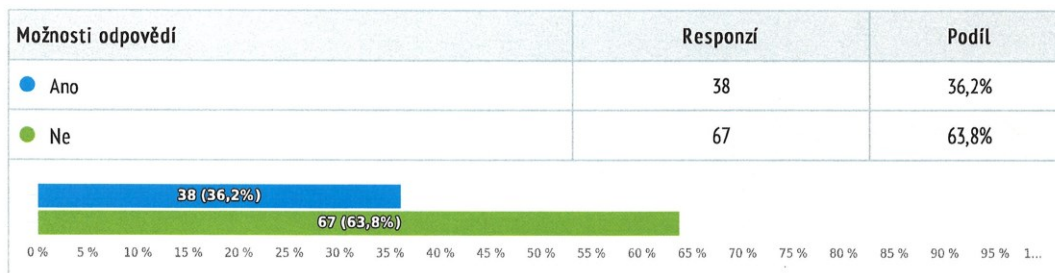
11 Myslíte si, že by měla být prevence kriminality více finančně dotována?

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 105 x, nezodpovězeno 0 x

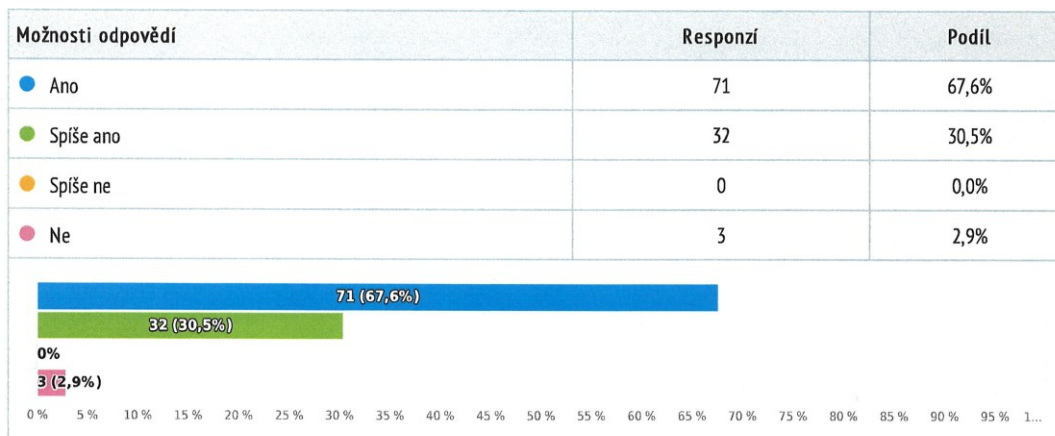
12 Máte osobní zkušenost s užíváním drog (marihuana, kokain a další)?

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 105 x, nezodpovězeno 0 x

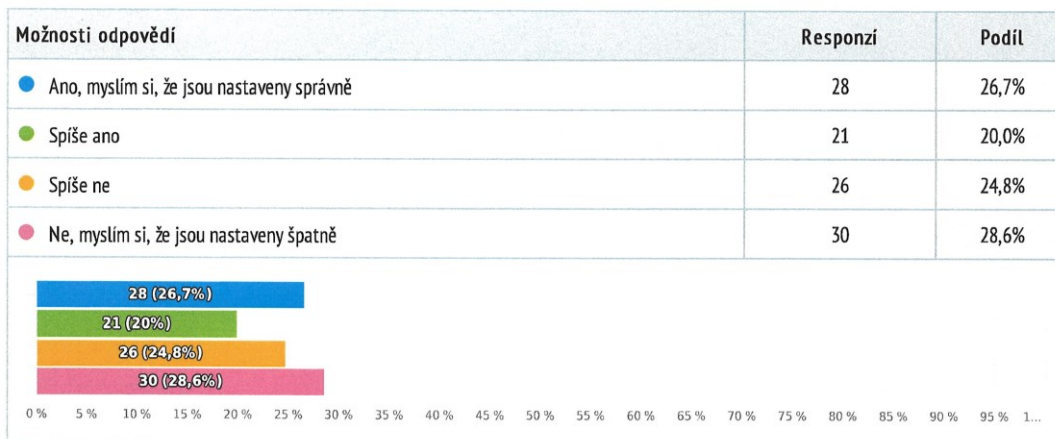
13 Myslíte si, že výchova dítěte a jeho sociální začlenění má vliv na jeho pozdější drogovou či kriminální činnost?

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 105 x, nezodpovězeno 0 x

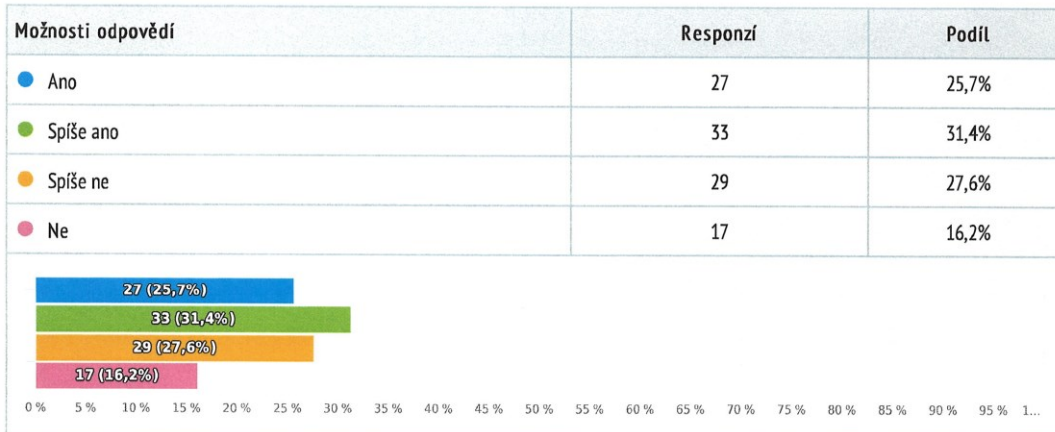
14 Myslíte si, že výjimky v trestání mladistvých jsou nastaveny správně (či byste snížil/a věkovou hranici trestní odpovědnosti)?

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 105 x, nezodpovězeno 0 x

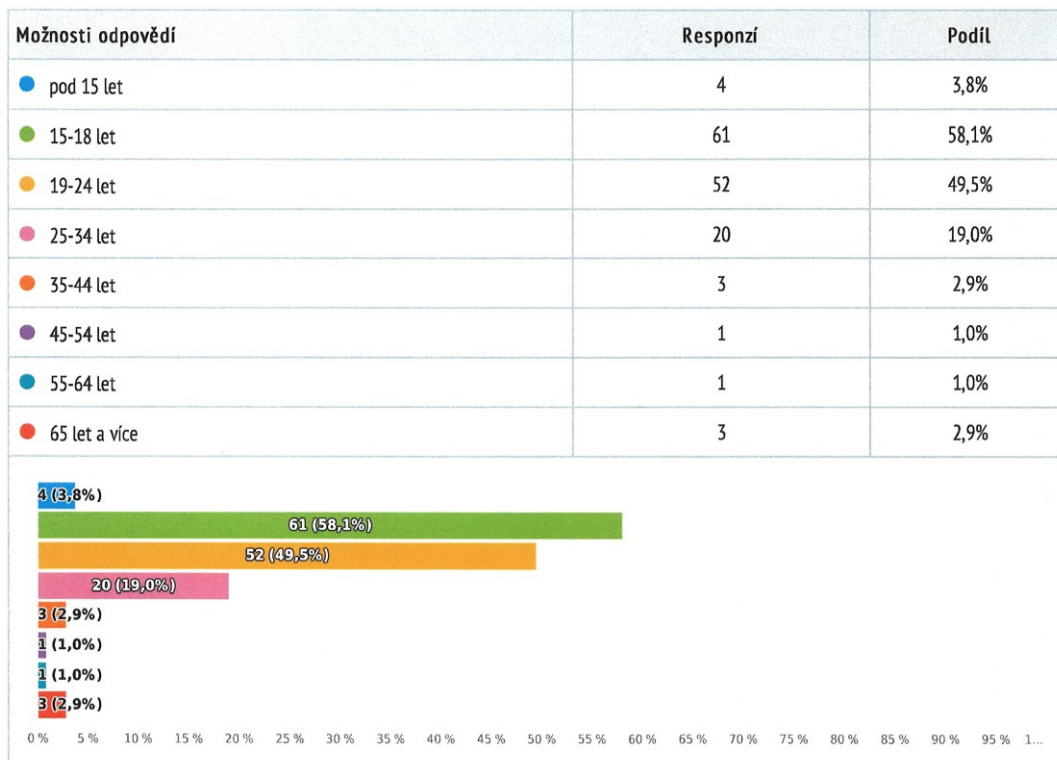
15 Zavedl/a byste ve školách preventivní testování žáků na alkohol či omamné látky?

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 105 x, nezodpovězeno 0 x

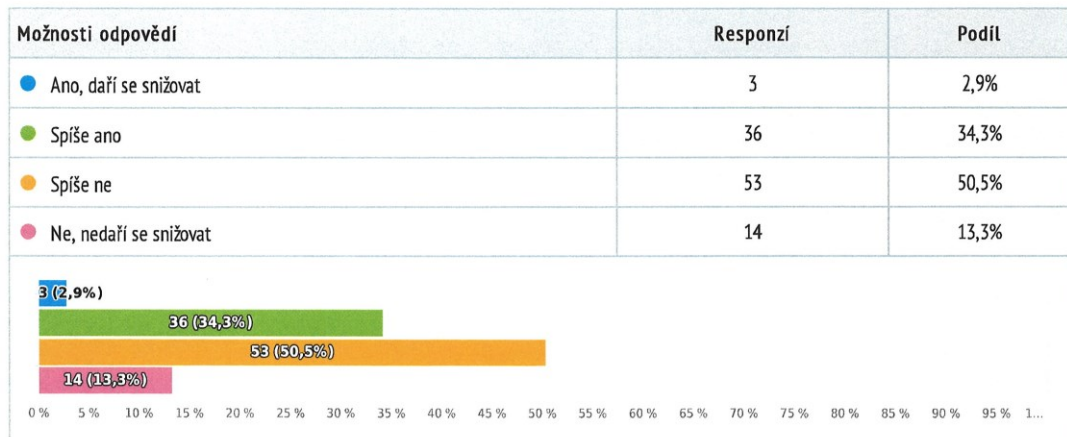
16 Která věková kategorie je dle Vašeho názoru největším konzumentem drog?

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 105 x, nezodpovězeno 0 x

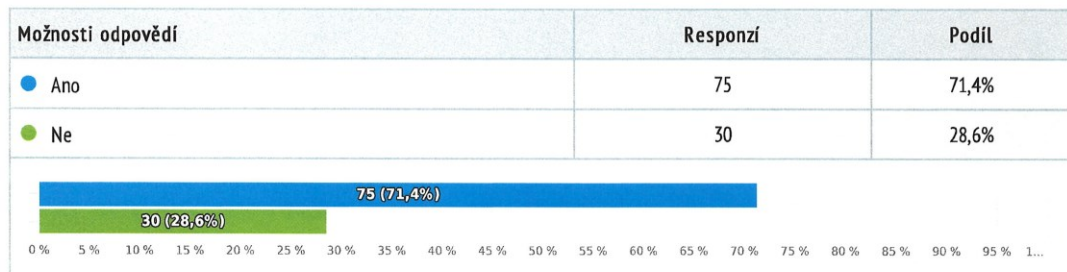
17 Myslíte si, že se v Olomouci daří snižovat jak konzumaci, tak prodej drog, ať už mezi mladistvými či dospělými?

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 105 x, nezodpovězeno 0 x

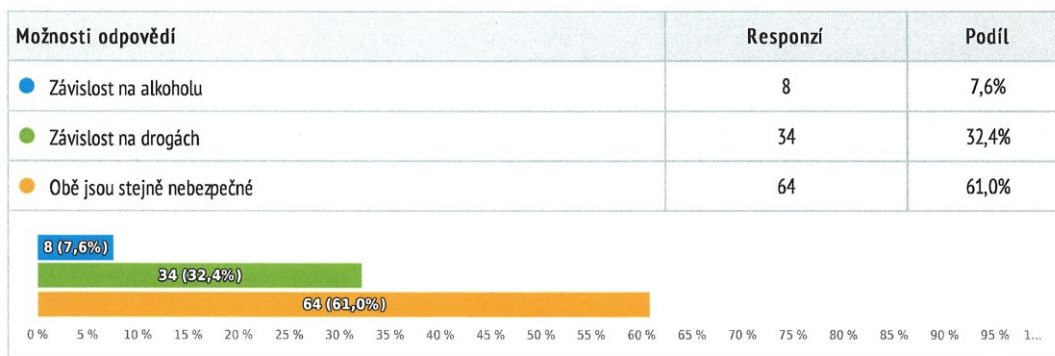
18 Setkal/a jste se někdy s osobou, která byla pod vlivem drog či alkoholu a nějakým způsobem Vás ohrožovala či omezovala?

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 105 x, nezodpovězeno 0 x

19 Je podle Vás nebezpečnější alkoholová nebo drogová závislost?

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 105 x, nezodpovězeno 0 x

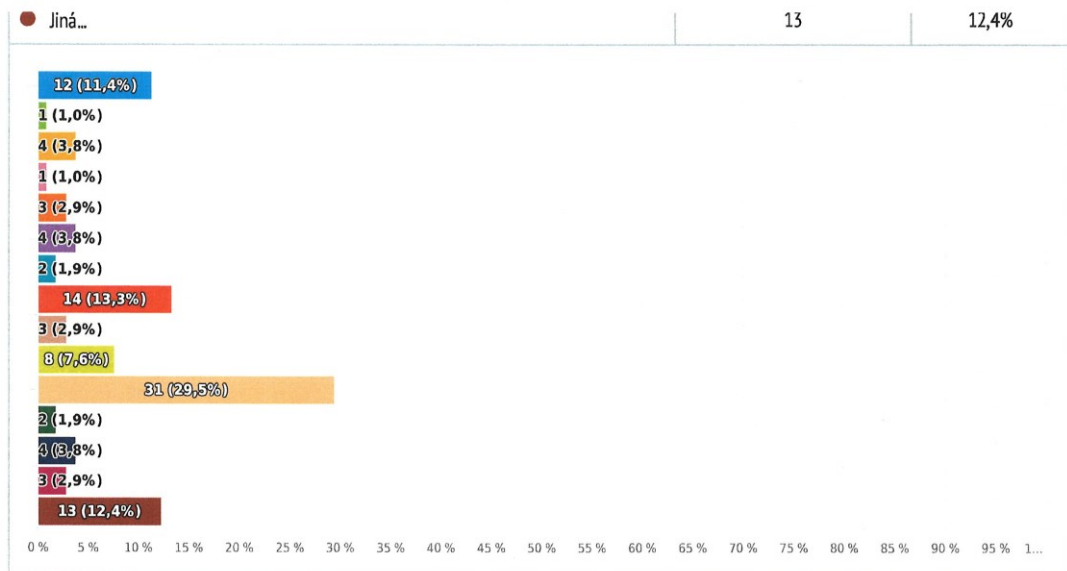

20 Jaká místní část v Olomouci je dle Vašeho názoru nejvíce nebezpečná?

Výběr z možností, zodpovězeno 105 x, nezodpovězeno 0 x

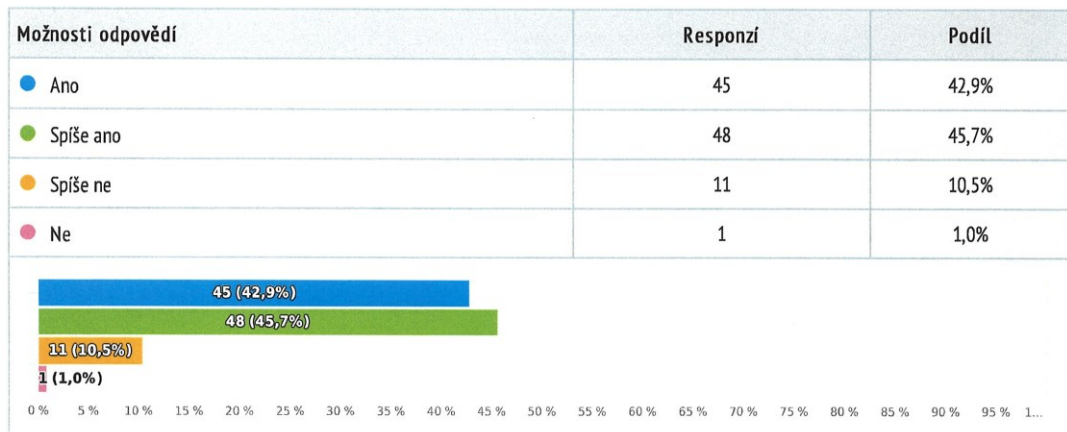
Možnosti odpovědí	Responzí	Podíl
● Černovír a Klášterní Hradisko	12	11,4%
● Hejčín	1	1,0%
● Holice	4	3,8%
● Lazce	1	1,0%
● Tabulový Vrch	3	2,9%
● Neředín	4	3,8%
● Nová Ulice	2	1,9%
● Hodolany	14	13,3%
● Nové Sady	3	2,9%
● Nový Svět	8	7,6%
● Olomouc-střed	31	29,5%
● Pavlovičky	2	1,9%
● Povel	4	3,8%
● Řepčín	3	2,9%

Preventivně výchovné programy zaměřené na drogovou prevenci a prevenci kriminality v Olomouci

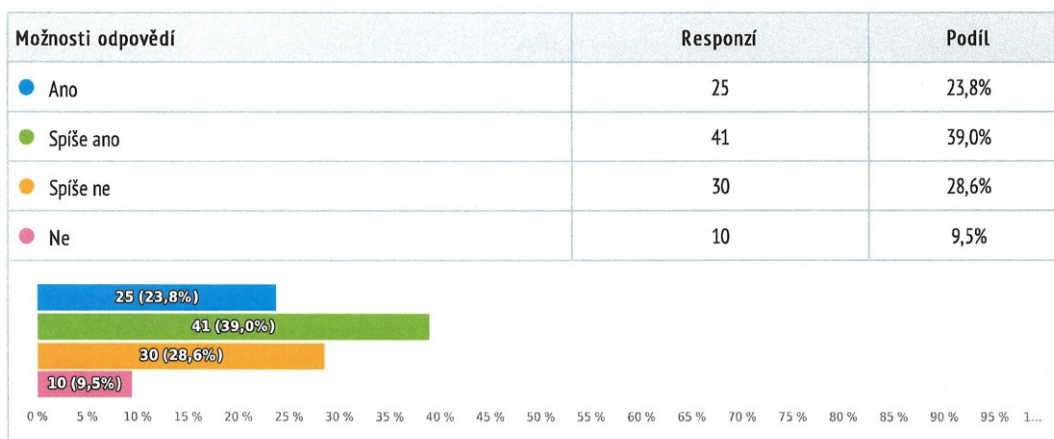
21 Myslíte si, že na špatně přístupných či neosvětlených místech je vyšší pravděpodobnost vzniku nelegální či trestné činnosti?

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 105 x, nezodpovězeno 0 x

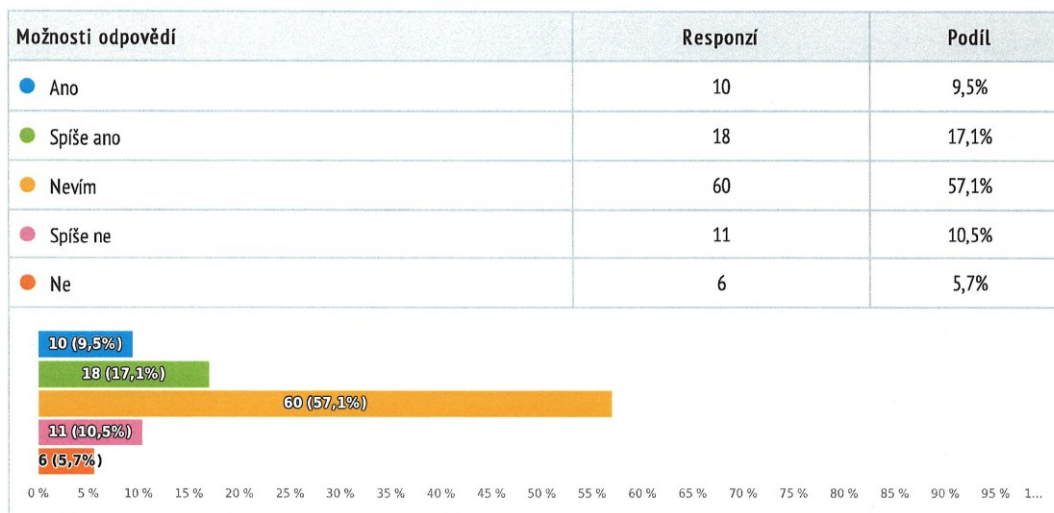
22 Cítil/a byste se bezpečněji, kdyby byl v Olomouci větší dohled kamerových systémů?

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 105 x, nezodpovězeno 0 x

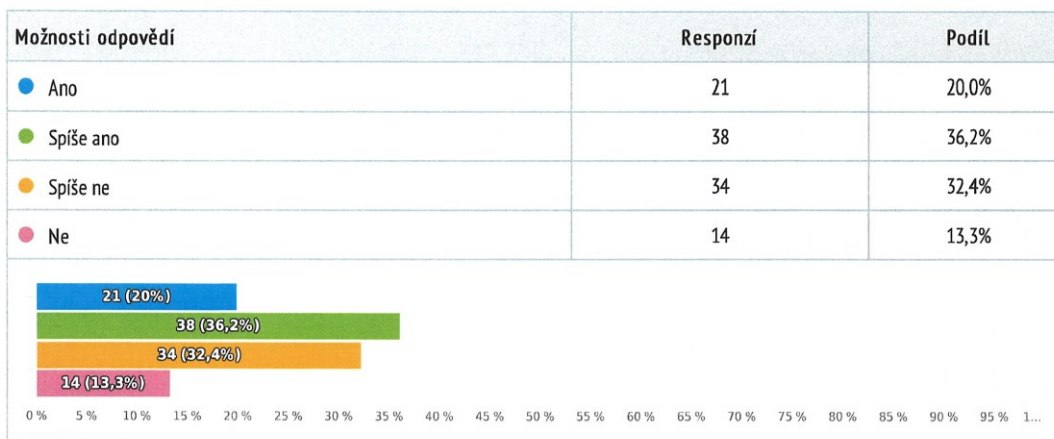
23 Je dle Vašeho názoru v Olomouci dostatek institucí, které dělají osvětu v rámci užívání drog a preventivně výchovných programech?

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 105 x, nezodpovězeno 0 x

24 Posílil/a byste práci center pro drogově závislé (rozdávání injekčních stříkaček, kondomů)?

Výběr z možností, více možných, zodpovězeno 105 x, nezodpovězeno 0 x

25 Jaká oblast kriminality je dle Vašeho názoru nejvíce přehlížena?

Textová odpověď, zodpovězeno 105 x, nezodpovězeno 0 x

- agresivní bezdomovci
- Alkohol
- Bossing, domácí násilí
- cigarety
- Debilita a lidí v parlamentu
- Domácí násilí
- domácí násilí
- Domácí násilí
- Domácí násilí,
- Drobné delikty
- drogy
- (19x) Drogy
- (6x) Drogy
- Drogy,
- Drogy, násilné trestné činy
- Korupce,drogy
- Kradeze
- Kradeze, otravovani bezdomovcu
- Krádež
- (3x) Krádeže
- (5x) Krádeže

Preventivně výchovné programy zaměřené na drogovou prevenci a prevenci kriminality v Olomouci

- (4x) Krádeže
- Krádeže, drogy
- Krádeže kol
- Krádeže, násilné trestné činy
- Kriminalita mladistvých
- majetkové záležitosti
- Města a městysi
- Mladí cikáni kteří si vyskakují a myslí si ze jim to všechno patří a když si to s nimi chce někdo vyříkat už je rasista
- Mravnostního charakteru
- Napadání, agrese, alkohol, drogy
- Násilí
- Násilí
- Násilí v rodině
- Násilí, zneužívání
- Násilná trestná činnost
- násilné činy
- násilné činy
- Násilné činy
- Násilné trestné činnosti
- (2x) násilné trestné činy
- (2x) Násilné trestné činy
- (2x) Násilné trestné činy
- Násilně trestné činy
- násilné trestné činy, zejména romské komunity
- (2x) Nevím
- Nevím
- Nevím, jestli přehlížena. Ale jedná se o drobné krádeže. PČR s tím pohlížel nic nenadělá a nedělala by nic jiného
- Padělatele poštovních známek.
- pirátství na internetu, domácí psychické násilí (ne fyzické, to se řeší všude)
- Prevence pro mládež ať už se jedná o drogy, alkohol či jiné závislosti.
- Prijímaní uplatků
- Problémy spojené s nočními kluby
- Sexuální obtěžování a obtěžování obecně
- Sexuální TČ
- Sexuální trestné činy
- Trestné činy
- vandalizmus
- (2x) Všechno
- výtržnosti, squatteři, opilci
- X
- Znasilnění
- znásilnění
- (3x) Znasilnění
- znásilnění, apod.
- Žádná

Nastavení dotazníku

- Povolit odeslat vícekrát? ✓
- Povolit návrat k předchozím otázkám? ✓
- Zobrazovat čísla otázek? ✓
- Oznámení o vyplnění dotazníku na e-mail?
- Ochrana heslem?
- IP omezení?

Příloha: dotazník

Preventivně výchovné programy zaměřené na drogovou prevenci a prevenci kriminality v Olomouci

1 Pohlaví:

Muž Žena

2 Věková kategorie:

15-18 let 19-24 let 25-34 let 35-44 let 45-54 let 55-64 let 65 let a více

3 Nejvyšší dosažené vzdělání:

Základní Střední odborné učiliště Střední s maturitní zkouškou Vyšší odborné Vysokoškolské

4 Myslíte si, že je Olomouc bezpečné město a případný boj s kriminalitou je efektivně eliminován?

Ano Spíše ano Spíše ne Ne

5 Jste spokojený/á s množstvím policistů, kteří dohlíží na bezpečnost v Olomouci?

Ano Spíše ano Spíše ne Ne

6 Účastnil/a jste se někdy programu, který byl zaměřený na prevenci kriminality či drogovou prevenci (ve škole, v zaměstnání)?

Ano Ne

7 V případě, že jste se účastnil/a preventivně výchovného programu, uveďte prosím jaký typ programu to byl?

Nápověda k otázce: (*K-centrum, streetworker...*)

8 Myslíte si, že by se preventivně výchovných programů měli účastnit i bývalí či současní narkomané, či lidé s kriminální minulostí?

Ano Spíše ano Spíše ne Ne

9 Souhlasil/a byste se zavedením sebeobrany ve školách?

Ano Spíše ano Spíše ne Ne

10 Posílil/a byste množství policistů kontrolující bezpečnost dětí u škol a školek?

Ano Spíše ano Spíše ne Ne

11 Myslíte si, že by měla být prevence kriminality více finančně dotována?

Nápověda k otázce: (*kamerové systémy, práce policie...*)

Ano Spíše ano Spíše ne Ne

12 Máte osobní zkušenost s užíváním drog (marihuana, kokain a další)?

Ano Ne

13 Myslíte si, že výchova dítěte a jeho sociální začlenění má vliv na jeho pozdější drogovou či kriminální činnost?

Ano Spíše ano Spíše ne Ne

14 Myslíte si, že výjimky v trestání mladistvých jsou nastaveny správně (či byste snížil/a věkovou hranici trestní odpovědnosti)?

- Ano, myslím si, že jsou nastaveny správně Spíše ano Spíše ne Ne, myslím si, že jsou nastaveny špatně

15 Zavedl/a byste ve školách preventivní testování žáků na alkohol či omamné látky?

- Ano Spíše ano Spíše ne Ne

16 Která věková kategorie je dle Vašeho názoru největším konzumentem drog?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu nebo více odpovědí*

- pod 15 let 15-18 let 19-24 let 25-34 let 35-44 let 45-54 let 55-64 let
 65 let a více

17 Myslíte si, že se v Olomouci daří snižovat jak konzumaci, tak prodej drog, ať už mezi mladistvými či dospělými?

- Ano, daří se snižovat Spíše ano Spíše ne Ne, nedaří se snižovat

18 Setkal/a jste se někdy s osobou, která byla pod vlivem drog či alkoholu a nějakým způsobem Vás ohrožovala či omezovala?

- Ano Ne

19 Je podle Vás nebezpečnější alkoholová nebo drogová závislost?

- Závislost na alkoholu Závislost na drogách Obě jsou stejně nebezpečné

20 Jaká místní část v Olomouci je dle Vašeho názoru nejvíce nebezpečná?

Nápověda k otázce: *Vyberte jednu nebo více odpovědí*

- Černovír a Klášterní Hradisko Hejčín Holice Lazce Tabulový Vrch Neředín Nová Ulice
 Hodolany Nové Sady Nový Svět Olomouc-střed Pavlovičky Povel Řepčín
 Jiná...

21 Myslíte si, že na špatně přístupných či neosvětlených místech je vyšší pravděpodobnost vzniku nelegální či trestné činnosti?

Ano Spíše ano Spíše ne Ne

22 Cítil/a byste se bezpečněji, kdyby byl v Olomouci větší dohled kamerových systémů?

Ano Spíše ano Spíše ne Ne

23 Je dle Vašeho názoru v Olomouci dostatek institucí, které dělají osvětu v rámci užívání drog a preventivně výchovných programech?

Ano Spíše ano Nevím Spíše ne Ne

24 Posílil/a byste práci center pro drogově závislé (rozdávání injekčních stříkaček, kondomů)?

Ano Spíše ano Spíše ne Ne

25 Jaká oblast kriminality je dle Vašeho názoru nejvíce přehlížena?

Nápověda k otázce: *(krádeže, drogy, násilné trestné činy...)*